

จาก “นักประพันธ์-ผู้จาร” สู่ “นักประพันธ์-ผู้ประกอบสร้าง”: ทฤษฎีนักประพันธ์จากทศวรรษ 1960 และเสียงสะท้อนในวรรณกรรมร่วมสมัย

Received: 1 March 2023

Revised: 12 June 2023

Accepted: 17 June 2023

นันทนุช อุดมละมูล*

งานวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎีนักประพันธ์ (authorial theory) และสถานะนักประพันธ์ (authorship) ปรากฏมากขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา งานศึกษาจำนวนมากอ้างอิงถึงทฤษฎีนักประพันธ์ที่ปรากฏในงานเขียนของนักทฤษฎีในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่มีการนำเสนอทฤษฎีและแนวทางการศึกษาและวิจารณ์วรรณกรรมที่ก้าวหน้า โดยแสดงอิทธิพลของสำนักโครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และสำนักคิดมาร์กซิสต์ บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของทฤษฎีนักประพันธ์ที่ปรากฏในงานเขียนในช่วงทศวรรษ 1960 ประกอบด้วยข้อเสนอเกี่ยวกับมรดกกรรมของนักประพันธ์-พระผู้เป็นเจ้าของและบทบาทของนักประพันธ์-ผู้จารจากบทความ “The Death of the Author” และ “From Work to Text” ของโรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) แนวคิดนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตจากหนังสือ *A Theory of Literary Production* ของปีแยร์ มาเชอเรีย (Pierre Macherey) และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทนักประพันธ์ (author-function) และปฏิบัติการทางวาทกรรมจากบทความ “What Is an Author?” ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นอกจากนี้ บทความวิจัยชิ้นนี้ยังมีจุดประสงค์ในการเข้าร่วมวงสนทนาทฤษฎีนักประพันธ์ผ่านการศึกษาตัวบทวรรณกรรมร่วมสมัย *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ของอิวาน วลาดิสลาวิช (Ivan Vladislavić) โดยเน้นการวิเคราะห์ตัวบทผ่านแนวคิดบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะสถาปนิก/ผู้ประกอบสร้าง ปฏิบัติการสารนอกตัวบท และภววิทยาของตัวบทวรรณกรรม

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

ทฤษฎีนักประพันธ์;
โรล็องด์ บาร์ตส์;
มิเชล ฟูโกต์;
ปีแยร์ มาเชอเรีย;
อิวาน วลาดิสลาวิช

* อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: nanthanoot.u@ku.th

From “Author-Scriptor” to “Author-Constructor”: The Authorial Theory of the 1960s and a Repercussion in Contemporary Literature

Received: 1 March 2023

Revised: 12 June 2023

Accepted: 17 June 2023

Nanthanoot Udomlamun*

Studies on authorial theory and authorship have proliferated during the past two decades. The majority of academic works on the topic have made reference to the authorial theory of the 1960s, which was the time when progressive ideas and methods of literary analysis and criticism revealed notable influences from structuralism, poststructuralism, psychoanalytic theory, and Marxism. The authorial theory that appeared in the writings of three influential theorists in the 1960s was the first object of interest of this research paper's analysis and discussion. The concepts that will be examined include the death of the Author-God and the author-scriptor in Roland Barthes' "The Death of the Author" (1968) and "From Work to Text" (1971), the author as producer in Pierre Macherey's *A Theory of Literary Production* (1968), and the author-function and discursive practice in "What Is an Author?" (1969) by Michel Foucault. The second objective of this research article is to critically respond to the authorial theory of the 1960s through a study of a contemporary literary text, *The Loss Library and Other Unfinished Stories* by Ivan Vladislavić. This analytical and critical study will focus on the concept of the author as architect/constructor, the paratextual practice, and the ontology of literary texts.

Research Article

Abstract

Keywords

Authorial theory;
Roland Barthes;
Michel Foucault;
Pierre Macherey;
Ivan Vladislavić

* Lecturer, Department of Literature, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: nanthanoot.u@ku.th

1. บทนำ

เจตนาของนักประพันธ์กลับมาเป็นประเด็นถกเถียงอีกครั้ง เมื่อการตอบรับของนักอ่านและเจตนาของบรรณาธิการและสำนักพิมพ์มีบทบาทมากขึ้นในสนามการผลิตวรรณกรรม¹ กรณีความพยายามในการตัดทอนและแก้ไขภาษาในงานเขียนของโรอัลด์ ดาห์ล (Roald Dahl) นักประพันธ์สัญชาติอังกฤษ ผู้ผลิตงานวรรณกรรมเยาวชนที่เป็นที่นิยมสำหรับนักอ่านทั่วโลก เพื่อตอบสนองคำวิจารณ์ของผู้อ่านที่อ่อนไหวต่อคำที่มีนัยยะการเหยียดเรื้อนร่าง และคำที่สะท้อนวาทกรรมจักรวรรดิในต้นฉบับของดาห์ล โดยสำนักพิมพ์และบริษัทผู้ถือครองลิขสิทธิ์ก็กล่าวว่าการแก้ไขและปรับเปลี่ยนภาษาจะ “ทำให้เรื่องราวและตัวละครอันน่ามหัศจรรย์ของดาห์ลจะยังคงเป็นที่ชื่นชอบของเด็กๆ ทุกคนในปัจจุบัน”² ประเด็นการแก้ไขและปรับเปลี่ยนภาษานี้นำไปสู่ข้อถกเถียงในวงกว้างและการวิจารณ์ที่แสดงความเห็นต่างจากนักอ่าน นักเขียน และองค์กรเสรีภาพสื่อและวรรณกรรม ซึ่งรวมไปถึงนักเขียน ซัลมาน รัชดี (Salman Rushdie) และนายกรัฐมนตรีอังกฤษ ริชี ซูแน็ก (Rishi Sunak)³ ส่งผลให้สำนักพิมพ์ตัดสินใจผลิตงานเขียนของดาห์ลตามต้นฉบับเดิมออกวางจำหน่ายเคียงคู่กับฉบับที่มีการดัดแปลงแก้ไขภาษา โดยให้ผู้อ่านเป็นผู้เลือกเอง⁴ เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าสำนักพิมพ์ในฐานะผู้เล่นในเครือข่ายผู้ผลิตและนักอ่านในฐานะผู้บริโภคสามารถกำหนดแนวทางการคัดกรองในกระบวนการผลิตวรรณกรรม อำนาจของนักอ่านแผ่ขยายไปมากกว่าการตีความตัวบทและสื่อถึงความเปลี่ยนแปลงของบทบาทนักประพันธ์ในโลกทุนนิยมตอนปลาย ซึ่งนักประพันธ์ (ทั้งที่มรณะไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่) ไม่เพียงแต่ไร้อำนาจในการควบคุมการตีความตัวบทวรรณกรรม แต่อาจไม่สามารถควบคุมการปรากฏและการผลิต (ซ้ำ) ของวัตถุภาวะแห่งงานประพันธ์ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์และข้อถกเถียงข้างต้นก็ยังคงแสดงให้เห็นการดำรงอยู่ของนักประพันธ์ในฐานะองค์ประกอบสำคัญในการผลิตและความแพร่หลายของงานวรรณกรรม และในวรรณกรรมศึกษาและการวิจารณ์วรรณกรรม ประเด็นศึกษาเกี่ยวกับนักประพันธ์ไม่เคยหายไป แม้แนวทางการวิจารณ์ที่ผ่านมา อาทิ การวิจารณ์แนวใหม่ (New Criticism) จะเสนอให้มองข้ามเจตนาของนักประพันธ์ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธการดำรงอยู่ของตัวตนผู้สร้างสรรค์งาน ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา งานศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีนักประพันธ์ (authorial theory) และสถานะนักประพันธ์ (authorship) ปรากฏในโลกวิชาการเพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับแนวโน้มการกลับมาของนักประพันธ์ (the return of the author) โดยสามารถจำแนกงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนักประพันธ์ออกเป็นสามกลุ่ม คือ 1) งานในรูปแบบสรรนิพนธ์ ซึ่งรวมบทความคัดสรรเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีนักประพันธ์

¹ “สนามการผลิตวรรณกรรม” ในที่นี้ ผู้วิจัยหมายถึงแนวคิด “สนาม” ของปีแยร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ซึ่ง Owens (2010, p. 217) นิยามว่า สนามการผลิตวรรณกรรม หรือ “literary field” คือ เครือข่ายที่แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต (นักประพันธ์, สำนักพิมพ์) กับผลผลิต (หนังสือ วารสาร) และผู้บริโภค (นักอ่าน)

² มาจากข้อความ “To ensure that Roald Dahl's wonderful stories and characters continue to be enjoyed by all children today.” ในบทความเรื่อง “Roald Dahl: Why are they rewriting Roald Dahl?”

³ Syed (2023) ในบทความเรื่อง “Why Rewrites to Roald Dahl's Books Are Stirring Controversy”

⁴ ดูบทความเรื่อง “Roald Dahl publisher announces unaltered 16-book classics collection.” โดย Shafi & Knight (2023)

โดยเฉพาะ⁵ 2) งานสำรวจประเด็นหลักและวิพากษ์แนวคิดที่สัมพันธ์กับบทบาทและสถานะนักประพันธ์⁶ และ 3) งานศึกษาวิเคราะห์บทบาทนักประพันธ์ในงานเขียนของนักประพันธ์คัตสรรหรือในงานประพันธ์คัตสรร⁷

จากการสำรวจงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง พบว่างานที่เป็นหมุดหมายสำคัญในการศึกษาบทบาทนักประพันธ์ ซึ่งถูกอ้างถึงในงานวิชาการทั้งสามกลุ่มข้างต้นมากที่สุด ได้แก่ บทความ “The Death of the Author” (1968) ของ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) และบทความ “What Is an Author?” (1969) ของมิแชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) โดยในหนังสือ *The Death and the Return of the Author* ของ Seán Burke ผู้ผลิตงานวิชาการซึ่งถูกยกสถานะเป็นตำราหลักเกี่ยวกับการศึกษานักประพันธ์ เบิร์ก (Burke, 2022, p. 18) ได้กล่าวว่าบทความข้างต้นของ โรลันด์ บาร์ตส์เป็นงานเขียนที่ทรงอิทธิพลที่สุดเพียงชิ้นเดียวสำหรับงานศึกษาศาสตร์ใหม่เกี่ยวกับนักประพันธ์ ขณะที่ใน *An Introduction to Literature, Criticism, and Theory* ของแอนดรูว์ เบนเน็ตต์ และนิโคลัส รอยล์ (Andrew Bennett & Nicholas Royle, 2016, p. 23) ในประเด็นเกี่ยวกับนักประพันธ์ เสนอให้อ่านบทความของโรลันด์ บาร์ตส์ควบคู่ไปกับบทความของมิแชล ฟูโกต์ นอกจากนี้ เยคอบ สตูการ์ด นีลสัน (Jakob Stougaard-Nielsen) ในบทความ “The author in literary theory and theories of literature” (2019) ยังระบุว่าคำถามเกี่ยวกับนักประพันธ์ ซึ่งปรากฏขึ้นในทฤษฎีวรรณกรรมเกิดจากงานของโรลันด์ บาร์ตส์ และมิแชล ฟูโกต์ ซึ่งเป็นตัวแทนของแนวคิดต่อต้านอำนาจนักประพันธ์ (anti-authorialism) ในยุคสมัยใหม่ตอนปลาย ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดสำนักโครงสร้างนิยมและหลังโครงสร้างนิยม (Stougaard-Nielsen, 2019, p. 276)

อิทธิพลของทฤษฎีนักประพันธ์จากงานเขียนของบาร์ตส์และฟูโกต์ที่มีต่อทฤษฎีวรรณกรรมยังเห็นได้จาก บทความ “Conceptions of literary authorship in modern literary theories: history, issues, approaches” ของหมิงเจิน แลง (Mengchen Lang, 2022) ซึ่งชี้ว่าบาร์ตส์และฟูโกต์ได้กระตุ้นให้เกิดความสนใจในแนวคิดสถานะนักประพันธ์ และ“ความคิดของพวกเขาทั้งคู่ถูกตรวจสอบ ชัดเจน หักล้าง ต่อเติม และนำไปประกอบรวม (their ideas have since been reviewed, refined, refuted, extended, and incorporated) ในงานของเหล่านักทฤษฎีที่มีแรงจูงใจและแนวทางการศึกษาอันหลากหลาย (theorists with diverse agendas and inclinations)” (Lang, 2022, pp. 83-84) จนทำให้เกิดงานวิชาการที่เกี่ยวข้องขึ้นมากมาย อาทิ ใน *The Death and Resurrection of the Author?* (2002) ของ วิลเลียม เออร์วิน (William Irwin) ซึ่งได้รวบรวมงานเขียนตอบสนองต่อทฤษฎีนักประพันธ์ของบาร์ตส์และฟูโกต์ โดยเป็นงานเขียนของนักวิชาการจากสาขาปรัชญา (Lang, 2022, p. 84)

นอกจากโรลันด์ บาร์ตส์และมิแชล ฟูโกต์ นักทฤษฎีอีกคนที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับนักประพันธ์ซึ่งปรากฏในงานสรรนิพนธ์เกี่ยวกับทฤษฎีนักประพันธ์คือ ปีแยร์ มาเชอเรีย (Pierre Macherey) และงานเขียน *A Theory of Literary Production* (1967) โดยในสรรนิพนธ์ *Authorship: From Plato to the Postmodern* (2015) ที่รวบรวมโดยฌอน เบิร์ก (Seán Burke) งานของมาเชอเรียปรากฏในหัวข้ออุดมการณ์และสถานะนักประพันธ์

⁵ ตัวอย่างเช่น *Authorship from Plato to the Postmodern: A reader*. โดย Burke (1995, 2022). และ *Theories of authorship* โดยCaughie (2013)

⁶ ตัวอย่างงานสำรวจประเด็นหลักและวิพากษ์แนวคิดที่สัมพันธ์กับบทบาทและสถานะนักประพันธ์ส่วนหนึ่งคือ *The Cambridge handbook of literary authorship* โดย Berensmeyer, Buelens, & Demoor (2019) และ *Author, Reader, Book: Medieval Authorship in Theory and Practice* โดย Partridge & Kwakkel (2012)

⁷ ตัวอย่างผลงานศึกษาประกอบด้วยบทความเรื่อง “Oscar Wilde, ‘The Picture of Dorian Gray,’ and the (Un) death of the Author” โดย Gomel (2004) และ Hird (2010) ในผลงานเรื่อง “ ‘What Does it Matter Who is Speaking,’ Someone Said, ‘What Does it Matter Who is Speaking’: Beckett, Foucault, Barthes”

(Ideologies and Authorship) โดยเบิร์ก (Burke, 1995, p. 215) ชี้ว่าแนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมในเชิงการเมืองทำให้เกิดการถอดรื้อมายาคติ (demystify) เกี่ยวกับบทบาทอำนาจของนักประพันธ์ ทำให้มองเห็นว่านักประพันธ์นั้นนำเสนอมุมมองจากช่วงหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์มากกว่าที่จะเป็นการนำเสนอภาวะความจริงที่เป็นสากล ซึ่งงานเขียนของมาเชอเรียเป็นหนึ่งในงานวิชาการที่พูดถึงบทบาทของนักประพันธ์ในแง่นี้ นอกจากนี้ ในหนังสือ *Theories of Authorship* (2013) ของจอห์น คอห์อี (John Caughie) ซึ่งเป็นงานสารนิพนธ์ ทัศนศึกษานักประพันธ์ในบริบทวรรณกรรมศึกษาและภาพยนตร์ศึกษาและมีเป้าหมายในการนำเสนอข้อถกเถียงสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทัศนศึกษานักประพันธ์ ได้กล่าวถึงโรลันด์ บาร์ตส์ ปีแยร์ มาเชอเรีย และมิเชล ฟูก็อด ในฐานะตัวอย่าง นักทัศนศึกษาภาพยนตร์ศึกษาซึ่งได้ผลิตงานเขียนอันเป็นหมุดกำหนดทิศทาง (points of orientation) สำหรับการศึกษาสถานะนักประพันธ์ โดยงานของนักทัศนศึกษาทั้งสามได้เสนอ “สนามทัศนศึกษาที่กว้างมากขึ้นสำหรับการนำคำถามเกี่ยวกับสถานะนักประพันธ์มาพิจารณาใหม่” (Caughie, 2013, Half Title) และจากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงสรุปได้ว่าแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับนักประพันธ์นั้นปรากฏในงานเขียนของนักทัศนศึกษาในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งถือเป็นช่วงยุคสมัยที่มีการนำเสนอแนวคิดและแนวทางการศึกษาและวิจารณ์วรรณกรรมที่ก้าวหน้า โดยแสดงอิทธิพลของสำนักโครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม ทัศนศึกษาจิตวิเคราะห์ และสำนักคิดมาร์กซิสต์

บทความวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ข้อ คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของทัศนศึกษานักประพันธ์ที่ปรากฏในงานเขียนของนักทัศนศึกษาทั้งสามข้างต้น ประกอบด้วยข้อเสนอเกี่ยวกับมรดกของนักประพันธ์จากบทความ “The Death of the Author” ของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) แนวคิดนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตจากหนังสือ *A Theory of Literary Production* ของปีแยร์ มาเชอเรีย (Pierre Macherey) และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทนักประพันธ์ (author-function) และปฏิบัติการทางวาทกรรมจากบทความ “What Is an Author?” ของมิเชล ฟูก็อด (Michel Foucault) ซึ่งถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงทศวรรษ 1960 ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้มีเจตนาในการนำเสนอข้อถกเถียงหลักในงานเขียนสามชิ้นนี้ตามลำดับเวลา หากแต่เป็นความพยายามศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของทัศนศึกษานักประพันธ์ของนักทัศนศึกษาเหล่านี้ในรูปแบบบทสนทนาทางความคิดที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษเดียวกัน และ 2) ศึกษาวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมเพื่อการเข้าร่วมวงสนทนาเกี่ยวกับแนวคิดนักประพันธ์ที่ได้กล่าวถึงในส่วนแรก โดยผู้วิจัยได้เลือก *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ของอิวาน วลาดิสลาวิช (Ivan Vladislavić) นักเขียนชาวแอฟริกาใต้ มาเป็นกรณีศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์งานเขียนของวลาดิสลาวิชนั้นสามารถเข้าร่วมวงสนทนาและขยายพื้นที่การสนทนาในประเด็นบทบาทของนักประพันธ์ให้กว้างขวางเพิ่มขึ้นอย่างไร นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ยังแสดงถึงเจตนาของผู้วิจัยในการร่วมผลิตงานวิชาการภาษาไทยเกี่ยวกับทัศนศึกษานักประพันธ์และการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมผ่านกรอบทัศนศึกษาดังกล่าว ซึ่งยังปรากฏไม่มากนักในวงวิชาการไทย

2. เจตนาและมรณกรรมของนักประพันธ์: จาก “The Intentional Fallacy” (1946)

สู่ “The Death of the Author” (1968)

บทสนทนาและข้อถกเถียงว่าด้วยสถานะและบทบาทของนักประพันธ์ในงานวรรณกรรมมักเริ่มต้นด้วยการกลับไปอ้างอิงบทความ “The Intentional Fallacy” ของวิลเลียม เค. วิมแซตต์ และมอนโร ซี. เบียร์ดสลีย์ (William K. Wimsatt & Monroe C. Beardsley) ในปี 1946 ซึ่งว่าด้วย “ความผิดพลาดเหตุเจตนา”⁸ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญสำหรับการศึกษาและการวิจารณ์วรรณกรรมในกรอบการวิจารณ์แนวใหม่ (New Criticism) ซึ่งให้ความสำคัญกับเอกภาพอินทรีย์ (organic unity) ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบภายในของตัวบท

ข้อเสนอหลักในบทความของวิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์ (1946) คือ เจตนาของนักประพันธ์นั้นไม่สามารถนำมาเป็นมาตรฐานในการวัดคุณค่าของงานวรรณกรรมได้ และแนวทางนี้ถือเป็นการหันเหออกจากแนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมที่มีมาก่อนหน้า อาทิ แนวคิดการลอกเลียนในยุคคลาสสิก และการแสดงอารมณ์และความรู้สึกของกวีในยุคจินตนิยม ซึ่งมักอ้างถึงเรื่องแรงบันดาลใจ ความจริงแท้ของงานวรรณกรรม ประวัติของนักประพันธ์ เป็นต้น การวัดคุณค่าหรือการวิจารณ์วรรณกรรมจึงควรเกิดจากการพิจารณาภาษาและการใช้คำภายในตัวบทมากกว่าเจตนาของผู้ประพันธ์ อย่างไรก็ตาม ในบทความเกี่ยวกับสถานะของนักประพันธ์ในทฤษฎีวรรณกรรม เยคอบ สตูการ์ต นีลสัน (Jacob Stougaard-Nielsen, 2019, p. 217) ชี้ว่า “แม้วิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์จะเสนอว่าวรรณกรรมนั้นปราศจากเจตนาของนักประพันธ์ (bereft of authorial intentions) แต่ก็ยังทิ้งพื้นที่ให้นักประพันธ์ยังคงมีตัวตนอยู่” ตามที่วิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์ (Wimsatt & Beardsley, 1946, p. 469) กล่าวว่า “บทกวีไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ” อย่างไรก็ตาม แนวทางของวิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์การวิจารณ์วรรณกรรมนั้นควรเป็นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ปรากฏในตัวบทมากกว่าการออกไปข้างนอกตัวบท เพราะหากนักวิจารณ์จะเข้าใจสิ่งที่กวีต้องการนำเสนอจากการรับรู้เจตนาของกวีเท่านั้น การสืบเสาะเจตนาของกวีก็จะกลายเป็นการเสาะหา “หลักฐานที่ยืนยันเจตนาอันไม่สมฤทธิ์ผลในบทกวี” นั่นเอง ดังนั้น เป้าหมายหรือเจตนาของกวีจึงควรถูกตัดสิ้นจากช่วงขณะของการสร้างสรรค์ (the moment of creative act) หรือตัวบทกวีเท่านั้น วิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์เห็นว่า บทกวีนั้นถูกแยกออกจากตัวนักประพันธ์ตั้งแต่แรกกำเนิดและได้ออกสู่โลกที่นอกเหนืออำนาจแห่งเจตนาและการควบคุมของนักประพันธ์ โดยวิมแซตต์และเบียร์ดสลีย์ (Wimsatt & Beardsley, 1946, p. 468) กล่าวว่า “บทกวีเป็นของสาธารณะ บทกวีถูกก่อร่างจากภาษา ซึ่งเป็นสมบัติอันพิเศษของสาธารณะ และบทกวีเป็นเรื่องมนุษย์ เป็นวัตถุแห่งความรู้ของสาธารณะ”

บทความ “The Death of the Author” ของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ ปรากฏในปี 1968 นำเสนอแนวคิดทฤษฎีนักประพันธ์ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดความผิดพลาดเหตุเจตนาในด้านแนวทางและเป้าหมายในการศึกษาและการวิจารณ์วรรณกรรม แต่ก็มีจุดร่วมในเรื่องการลดทอนความสำคัญของเจตนาของผู้ประพันธ์ในการศึกษาตัวบทและการปลดปล่อยบทประพันธ์ออกสู่ความเป็นสาธารณะในแง่ของการอ่านตีความและการวิจารณ์ โดยข้อเสนอของบาร์ตส์คือการเปิดพื้นที่แก่ผู้อ่านและการให้อำนาจแก่ผู้อ่านในการตีความตัวบท ดังประโยคสรุปของบทความที่กล่าวว่า “กำเนิดของผู้อ่านต้องชำระด้วยความตายของผู้แต่งนั่นเอง”⁹

⁸ เขียนตามพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา (2561, น. 269)

⁹ บาร์ตส์ (2547) “มรณกรรมของผู้แต่ง (*La mort de l'auteur*)” แปลโดย ชีรา สุขสวัสดิ์ (2547, น. 709)

บทความชิ้นนี้ของบาร์ตส์แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเขียน¹⁰ และภาษาที่เปลี่ยนไปจากที่ปรากฏในหนังสือ *Mythologies* (1957) อันเป็นตัวแทนหลักชิ้นหนึ่งในสำนักโครงสร้างนิยม โดย “The Death of the Author” มีข้อเสนอในแนวทางหลังโครงสร้างนิยมมากขึ้น¹¹ บาร์ตส์เน้นให้เห็นความสำคัญของการเผยให้เห็นการประกอบสร้างงานวรรณกรรมที่เกิดขึ้นจากสัญญาณที่หลากหลาย พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้กับ “คลายปม” (disentangle) ไม่ใช่การ “ไขรหัส” (decipher) เนื่องจากวรรณกรรม (หรือที่บาร์ตส์เรียกว่า งานเขียน/การเขียน) ปฏิเสธการเข้ารหัส หรือการกำหนดความหมายตายตัว ผู้อ่านจึงสามารถเข้าคลายปมความหมายที่ถูกประกอบสร้างโดยภาษา ไม่ใช่ความหมายตามเจตนาของผู้ประพันธ์กำหนด บาร์ตส์จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการต่อต้านอำนาจของผู้ประพันธ์ในการกำหนดความหมายของตัวบท เพื่อปลดปล่อยงานเขียนให้เป็นอิสระจากการควบคุมของผู้สร้าง หรือที่บาร์ตส์เรียกว่า “นักประพันธ์-พระผู้เป็นเจ้า” หรือ “Author-God” และการปฏิเสธรหัสลับภายในตัวบทจะก่อให้เกิดกิจกรรมต่อต้านอำนาจของพระผู้เป็นเจ้า (anti-theological activity) ดังนั้น การปฏิเสธความหมายตายตัวจึงเท่ากับการปฏิเสธไม่สยบยอมต่ออำนาจของผู้สร้างนั่นเอง (Barthes, 1977, p. 147)

อิทธิพลของสำนักแนวโครงสร้างนิยมและหลังโครงสร้างนิยมยังปรากฏให้เห็นได้ชัดในข้อเสนอของบาร์ตส์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาษาและความหมาย โดยตัวบทนั้นไม่ได้มีเพียงความหมายเดียว หากแต่เป็นพื้นที่ที่มีหลายมิติซึ่งประกอบสร้างจากการรวมและปะทะกันของการเขียนที่หลากหลาย การมอบผู้ประพันธ์ไว้ในตัวบทเป็นการ “ปิดการเขียน” (to close the writing) (Barthes, 1977, p. 147) และจำกัดความหมายของตัวบทให้ความหมายสัญญาณสุดท้ายเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ดังนั้น เพื่อต่อต้านอำนาจการควบคุมของนักประพันธ์-พระผู้เป็นเจ้า หรือนักประพันธ์ในฐานะผู้สร้างที่เกิดก่อนงานเขียนและทำหน้าที่เลี้ยงดูอุมชูงานเขียนราวกับบิดาและบุตร บาร์ตส์จึงเสนอแนวทางในการพิจารณาบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะ “scriptor” หรือผู้จาร¹² ซึ่งอุบัติขึ้นพร้อมกับตัวบทและเมื่อปราศจากผู้ประพันธ์ การอ่านเพื่อไขรหัสจึงถือเป็นการเปล่าประโยชน์เพราะไม่มีรหัสลับที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้ล่วงหน้า

นอกจากบทความ “The Death of the Author” งานอีกชิ้นของบาร์ตส์ที่นำเสนอแนวคิดซึ่งสัมพันธ์กับทฤษฎีนักประพันธ์คือ “From Work to Text” (1971) ข้อเสนอของบาร์ตส์คือการปรับมุมมองในการมองวรรณกรรมจาก “งานเขียน” เป็น “ตัวบท” ในบทความชิ้นนี้บาร์ตส์ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างงานเขียนและตัวบทในหลายประเด็น อาทิ งานเขียนเป็นตัวเล่มที่มีวัตถุภาวะ ทำให้มีพื้นที่บนชั้นหนังสือ แต่ตัวบทเป็นสนามวาทกรรมเป็นสิ่งที่อุบัติขึ้นในโลกแห่งภาษา (สุเรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559, น. 108) ในขณะที่การเข้าถึงตัวบทนั้นทำได้โดยผ่านกิจกรรมการเขียนหรือการผลิตซึ่งเชื่อมโยงกับสัญญาณ งานเขียนปิดตนเองและเป็นเพียงความหมายสัญญาณที่ต้องอาศัยการตีความผ่านกรอบทฤษฎีวิพากษ์ต่างๆ ตัวบทเป็นรูปสัญญาณที่ทำให้เกิดความหมายสัญญาณที่ถูกเลื่อนออก

¹⁰ บทความต้นฉบับในภาษาฝรั่งเศส บาร์ตส์ใช้คำว่า “écriture” ซึ่งมีความหมายสื่อถึงการเขียนและข้อเขียน ในบทความฉบับแปลภาษาอังกฤษ คำนี้ถูกแปลว่า “writing” และในสำนวนแปลภาษาไทยของธีรา สุขสวัสดิ์ เลือกใช้คำว่า “ข้อเขียน” แต่ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาใช้คำว่า “การเขียน” เพื่อสื่อถึงการกระทำ (act of writing) และ “งานเขียน” เพื่อสื่อถึงตัวบทงานประพันธ์

¹¹ ฌัก แดร์ริดา (Jacques Derrida) นำแนวคิดเกี่ยวกับการเขียน (écriture) ไปใช้พัฒนาต่อในงานที่เป็นรากฐานของสำนักหลังโครงสร้างนิยม ได้แก่ *Of Grammatology* และ *Writing and Difference* ที่ตีพิมพ์ในปี 1967 เพื่อสื่อถึงการเขียน (writing) ที่ตรงข้ามกับการพูด (speech) และการเขียนในฐานะระบบสัญญาณที่มีประกอบสร้างความหมายบนความแตกต่างของสัญญาณ การ “เลื่อน” หรือการ “ลบ” สัญญาณดั้งเดิมที่ถูกอ้างอิงออกไป

¹² ธีรา สุขสวัสดิ์ (2547, น. 705) เลือกแปลว่า “ผู้เขียนบท” แต่ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “ผู้จาร” ตามสุเรเดช โชติอุดมพันธ์ (2559, น. 107)

ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด (the infinite deferral of the signified) ดังนั้นตัวบทจึงไม่ต่างจากภาษาที่มีโครงสร้างแต่ถูกเลื่อนออกจากศูนย์กลางและไร้การปิด นอกจากนี้ตัวบทมีลักษณะพหุภาวะซึ่งไม่ใช่เพียงการอยู่ร่วมกันของความหมายที่แตกต่างหลากหลาย หากแต่เป็นพหุภาวะของความหมายที่ไม่อาจลดทอน (an irreducible plurality of meaning) พหุภาวะนี้ไม่ได้เกิดจากความกำกวมของเนื้อหา หากแต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของรูปสัญลักษณ์ที่หลากหลาย (Barthes, 1979, p. 76)

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักประพันธ์โดยตรงในบทความชิ้นนี้ของบาร์ตส์คือประเด็นว่าด้วยต้นกำเนิดของงานเขียนและตัวบท โดยบาร์ตส์ (Barthes, 1979, p. 78) เสนอว่า ในขณะที่งานเขียนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการระบุต้นกำเนิด ซึ่งอาจถูกกำหนดโดยโลกภายนอก (เชื้อชาติ สีผิวและประวัติศาสตร์) และการจับคู่งานเขียนกับนักประพันธ์ โดยนักประพันธ์มีบทบาทเสมือน “บิดาและเจ้าของงานเขียน” (the author is regarded as the father and the owner of his work) ทำให้การศึกษาวิจัยงานประพันธ์จำต้องพิจารณาต้นฉบับงานเขียนก่อนตีพิมพ์และเจตนาของนักประพันธ์ รวมไปถึงตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรรมสิทธิ์ของผู้ประพันธ์ แต่การอ่านตัวบทนั้นไม่ต้องอาศัยลายเซ็นของบิดาผู้ให้กำเนิด (read without the father's signature) ดังนั้นหากนักประพันธ์จะ “กลับเข้ามา” ในตัวบท ก็มีสถานะเป็นเพียงแค่ “แขก” ภายในตัวบทของตนเท่านั้น โดยหากเป็นนวนิยาย ผู้ประพันธ์ก็อาจจะเขียนให้ตนเองเป็นหนึ่งในตัวละครภายในตัวบท โดยปราศจากอภิสิทธิ์และความเป็นผู้ให้กำเนิด (Barthes, 1979, p. 79)

จากทั้งสองบทความข้างต้นของบาร์ตส์ จึงสรุปได้ว่านักประพันธ์-ผู้จารนั้นไม่ได้มีสถานะเป็นบิดาผู้ให้กำเนิดตัวบทและไม่ใช่ผู้กำหนดความหมาย หากแต่ความหมายของตัวบทนั้นเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของรูปสัญลักษณ์ที่หลากหลายและการเล่นตัวบทของผู้อ่าน สำหรับบาร์ตส์ ผู้อ่านจึงมีสถานะเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์ (collaborator) และผลลัพธ์ที่ได้ไม่ใช่ความอิ่มเอมจากการบริโภคงานเขียน (a pleasure of consumption) แต่เป็นความสนุกสนาน (jouissance) ที่ได้จากความโปร่งใสของสัมพันธ์ภาพแห่งภาษา (the transparency of language relations) เพราะตัวบทเป็นพื้นที่ที่ไม่มีภาษาใดเหนือกว่าภาษาอื่น ๆ และทุกภาษาสามารถมีการแพร่หลายได้อย่างอิสระ (Barthes, 1979, p. 80)

3. นักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิต: จากการสร้างสรรค์วรรณกรรมสู่วรรณกรรมในฐานะการผลิต ใน *A Theory of Literary Production* (1967)

แนวคิดนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตปรากฏในงานศึกษาวรรณกรรมในชนบทมาร์กซิสต์ในช่วงต้นถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากอิทธิพลของแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ที่เสนอว่า สถานะของนักประพันธ์นั้นถูกกำหนดโดยรูปแบบการผลิตในเชิงเศรษฐกิจและสังคม (Burke, 1995, p. 215) โดยเฉพาะบทความ “The Author as Producer” ของวอลเตอร์ เบนยามิน (Walter Benjamin) นักคิดสายมาร์กซิสต์จากสำนักคิดแฟรงก์เฟิร์ต ซึ่งเสนอแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมในกรอบการวิพากษ์เชิงวัตถุในบทความซึ่งเผยแพร่ครั้งแรกในรูปแบบปาฐกถา ณ Institute for the Study of Fascism ในกรุงปารีส ในวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 1934

ตามชนบทของสำนักคิดมาร์กซิสต์ เบเนยามินเห็นว่างานวรรณกรรมนั้นไม่ควรถูกนำมาศึกษาเป็นชิ้นเดียวๆ แต่ควรนำไปเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมที่ตัววรรณกรรมถูกผลิตขึ้น เพราะเงื่อนไขทางสังคม (social condition) นั้นถูกกำหนดโดยเงื่อนไขในการผลิต (condition of production) จึงควรต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับงานวรรณกรรมชิ้นหนึ่งในเงื่อนไขทางสังคมที่กำหนดการผลิตวรรณกรรมในช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้น การตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทของนักประพันธ์ในบทความชิ้นนี้ของเบเนยามินจึงไม่ได้มุ่งไปที่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้ประพันธ์กับเงื่อนไขสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของยุคสมัย หากแต่เป็นการดำรงอยู่ของตัวตนนักประพันธ์ภายใต้เงื่อนไขสถานะดังกล่าว (Burke, 1995, p. 215) ปาฐกถาของเบเนยามินเป็นการวิพากษ์บทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตงานวรรณกรรมที่เป็นกลไกสำหรับการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวกัน (solidarity) ของนักประพันธ์กับชนชั้นแรงงาน นักประพันธ์-ผู้ผลิตในมุมมองของเบเนยามินจึงผลิตงานวรรณกรรมตัวอย่างที่อาจจูงใจให้ผู้ผลิตคนอื่นๆ ได้เริ่มต้นผลิตงานของตน หรือนำเครื่องมือกลไก (apparatus) ที่นี้ไปใช้ในการผลิตงานของตน เพราะกลไกนี้จะทำงานได้ดียิ่งขึ้น เมื่อมีผู้บริโภคนที่สามารถเปลี่ยนตัวเองเป็นผู้ผลิต หรือมีผู้อ่านที่สามารถเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมผลิต (collaborator) มากขึ้น (Benjamin, 1999, p. 777) ผู้วิจัยเห็นว่าในทัศนะของเบเนยามิน บทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตจึงขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ในการผลิตวัตถุวรรณกรรมที่มีแนวโน้มทางการเมืองให้เพิ่มมากขึ้น และยังสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตวรรณกรรมที่ครอบคลุมไปถึงการบริโภค ความแพร่หลาย และการผลิตซ้ำวัตถุภาวะของวรรณกรรม ซึ่งในที่นี้คือการผลิตซ้ำเครื่องมือเชิงอุดมการณ์นั่นเอง¹³

ช่วงทศวรรษ 1960 หรือประมาณ 20 ปีหลังจากที่เบเนยามินเผยแพร่ข้อเสนอด้านบน ปีแยร์ มาเชอเรีย (Pierre Macherey) นักวิจารณ์วรรณกรรมในกรอบการวิพากษ์เชิงวัตถุ ได้ตีพิมพ์หนังสือ *A Theory of Literary Production* ในปี 1967 ซึ่งนำเสนอแนวคิดบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิต ซึ่งสะท้อนการสืบทอดแนวคิดจากเบเนยามิน และแสดงให้เห็นความสนใจของนักทฤษฎีจากสำนักหลังโครงสร้างนิยมและวัตถุนิยมเชิงวัฒนธรรม (cultural materialism) ที่มีต่อสถานะของนักประพันธ์ที่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ปัจเจกบุคคลที่ประพันธ์งานวรรณกรรม หากแต่เป็นสถานะและบทบาทเชิงอุดมการณ์ของนักประพันธ์ในฐานะองค์ประกอบที่ไม่ตายตัวในพื้นที่ของวาทกรรม (Burke, 2022, p. 216) ในหนังสือเล่มนี้ มาเชอเรียไม่ได้พูดถึง “การผลิตวรรณกรรม” ในแง่ของวัตถุภาวะ แต่เป็นการผลิตอุดมการณ์และวาทกรรมภายในตัวบทวรรณกรรม ในบทวิจารณ์งานเขียนเล่มนี้ เทอรี อีเกิลตัน (Terry Eagleton) นักทฤษฎีและนักวิจารณ์วรรณกรรม เห็นว่างานของมาเชอเรียเน้นการศึกษาวิพากษ์ “โครงสร้างส่วนบน” (superstructures) ของงานวรรณกรรม การผลิตที่มาเชอเรียกล่าวถึงไม่ใช่กลไกในเชิงวัตถุภาวะและไม่ใช่รูปแบบการผลิตความสัมพันธ์ในเชิงสังคม ในนัยยะเดียวกับวัตถุภาวะของวรรณกรรมที่เบเนยามินพูดถึงในงานของเขา แต่การผลิตในงานของมาเชอเรียเป็นการผลิตที่เกิดขึ้นภายในตัวบทวรรณกรรมเอง (Eagleton, 1975, p. 134)

¹³ ข้อควรสังเกตในประเด็นการผลิตและผลิตซ้ำ (reproduction) ในบทความนี้ คือ เบเนยามินไม่ได้กล่าวถึง “ออร่า” (aura) ของงานศิลปะที่เกิดจากความเป็นสุนทรีย์ของความเป็นต้นแบบ (originality) ซึ่งปรากฏในบทความที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะและวรรณกรรม อาทิ “The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction” และ “The Storyteller” ซึ่งทำให้เห็นการเน้นข้อเสนอในบทความ ซึ่งยกให้แนวโน้มทางการเมือง (political tendency) มีความจำเป็นเทียบเท่าหรือมากกว่าแนวโน้มทางวรรณกรรม (literary tendency) ในการผลิตงานประพันธ์

ข้อเสนอของมาเชอเรียใน *A Theory of Literary Production* คือการใช้คำว่า “การผลิต” (production) แทน “การสร้างสรรค” (creation) วรรณกรรม เนื่องจากงานวรรณกรรมนั้นถูกผลิตขึ้นภายในเงื่อนไขที่ถูกกำหนดเอาไว้ (determinate conditions) และเป็นผลผลิตจากแรงงาน และผู้ผลิตไม่ใช่อัตบุคคลที่เป็นองค์ประธาน (a subject) หรือเป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค แต่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งภายในกระบวนการหรือระบบการผลิต (Macherey, 2015, p. 10) ข้อเสนอของมาเชอเรียสัมพันธ์กับประเด็นหลักใน “The Death of the Author” ของ บาร์ตส์ซึ่งวิพากษ์อำนาจของผู้ประพันธ์และตัวบทวรรณกรรมที่มีสถานะเป็นงานสร้างสรรคของนักประพันธ์-พระผู้เป็นเจ้าของ/ผู้สร้าง นอกจากนี้ ในทัศนะของมาเชอเรีย งานวรรณกรรมนั้นถูกผลิตขึ้นภายใต้สภาวะที่ถูกกำหนดโดยผู้ผลิต โดยใช้วัตถุดิบ อาทิ รูปแบบและชนบทการประพันธ์ ตัวละคร รวมไปถึงอุดมการณ์ที่โหมเหวี่ยงในสังคมมารวมกันและสร้างสรรคเป็นตัวบท (สุเรศ โซติอุดมพันธ์, 2559, น. 193) อย่างไรก็ตาม วัตถุดิบของนักประพันธ์ไม่ได้มีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระในตนเอง จึงต้องอาศัยแรงงานของผู้ผลิตในการนำวัตถุดิบเหล่านั้นมารวมกันเป็นเอกภาพ

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานวรรณกรรมกับอุดมการณ์¹⁴ มาเชอเรียเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อน เนื่องจากตัวบทวรรณกรรมไม่ได้ “ผลิตซ้ำ” หรือนำเสนออุดมการณ์อย่างตรงไปตรงมา หากแต่ความย้อนแย้งภายในตัวบทและความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ปรากฏ (presence) กับไม่ปรากฏ (absence) ในตัวบทจะแสดงให้เห็นถึงการผลิตอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านการใส่รูปแบบงานประพันธ์ทำให้อุดมการณ์เริ่มทำงาน และการผลิตนี้อาจเผยให้เห็นความขัดแย้งภายในและข้อจำกัดบางอย่างสื่อถึงความไม่ลงรอยกันระหว่างอุดมการณ์กับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น เมื่อนำงานวรรณกรรมมาพิจารณาในฐานะพื้นที่ของการผลิตอุดมการณ์ หน้าที่ของนักวิจารณ์คือการมองหาจิตใต้สำนึก (the unconscious) ของการผลิตหรือสิ่งที่ไม่ปรากฏในการผลิต เนื่องจากสิ่งที่นักประพันธ์ปรารถนาจะนำเสนออาจถูกปิดกั้นหรือถูกทำให้บิดเบือนไปเนื่องจากอุดมการณ์ในสังคม ดังนั้นแทนที่จะนำเสนอความหมายหนึ่ง งานวรรณกรรมอาจถูกครอบงำโดยอุดมการณ์ทำให้องค์กรความหมายอื่นทดแทนการตีความและวิจารณ์งานวรรณกรรมจึงต้องแสดงให้เห็นถึงความหมายที่ควรปรากฏแต่กลับไม่มีอยู่ในตัวบทเนื่องจากวรรณกรรมกลายเป็นการจดจาะตัวอักษรที่แสดงถึง “การไม่ปรากฏที่ถูกกำหนดไว้” (determinate absences) วรรณกรรมจึงไม่ได้มีเพียงการนำเสนอความหมายเดียว หากแต่เป็นพื้นที่ของความขัดแย้งและการไม่ลงรอยกันของความหมายที่หลากหลาย อุดมการณ์ที่ผลิตในตัวบทอาจปรากฏในรูปแบบของลำดับเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องสั้นไหล หรืออาจเป็นความไม่ต่อเนื่อง ช่องว่าง หรือรอยแยกสำคัญในตัวบทก็ได้ (Macherey, 2015, p. 139)

¹⁴ แนวคิด “อุดมการณ์” (ideology) ในงานเขียนของมาเชอเรียแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดที่ตกทอดมาจากหลุยส์ อัลตูซเซอร์ (Louis Althusser) โดยในทัศนะของอัลตูซเซอร์ อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ปลูกฝังผ่านกลไกการกดขี่ปราบปรามและกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ และอุดมการณ์สามารถถูกส่งต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของอัลตูซเซอร์ทำให้เห็นว่าการวรรณกรรมไม่ได้เป็นผลผลิตของปัจเจกบุคคลที่มีเจตจำนงเสรี แต่วรรณกรรมเป็นผลผลิตที่เคลือบแฝงไว้ซึ่งอุดมการณ์ (สุเรศ โซติอุดมพันธ์, 2559, น. 191-193)

4. จาก “Author-Scriptor” และ “Author-Producer” สู่ “Author-Function”:

บทบาทนักประพันธ์และปฏิบัติการทางวาทกรรมใน “What Is an Author?” (1969)

ในขณะที่ทฤษฎีนักประพันธ์ที่ปรากฏในงานเขียนของปีแยร์ มาเชอเรียและบทความของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ นั้นมีความคล้ายคลึงกันในการลดบทบาทความสำคัญของนักประพันธ์จากการเป็นศูนย์กลางของการผลิตตัวบท และความหมาย อีกทั้งยังแสดงการต่อต้านแนวทางการพิจารณางานประพันธ์ในฐานะงานสร้างสรรค์ของนักประพันธ์-พระเจ้า/ผู้สร้าง ในบทความ “What Is an Author?” ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ที่ปรากฏในปี 1969 การแสดงตำแหน่งแห่งที่ของนักประพันธ์และการขยับเลื่อนนักประพันธ์ออกจากศูนย์กลางการผลิตตัวบทวรรณกรรมนั้นถูกสื่อผ่านแนวคิด “บทบาทนักประพันธ์” (author-function) และปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) โดยบทความชิ้นนี้ของฟูโกต์แสดงให้เห็นการตอบสนองต่อทฤษฎีนักประพันธ์ที่ปรากฏในบทความ “The Death of the Author” ของบาร์ตส์ (Smith-Laing, 2018, p. 23) โดยฟูโกต์ชี้ว่าตัวตนและความสำคัญของนักประพันธ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ขึ้นอยู่กับแต่ละวัฒนธรรมและแต่ละชุดวาทกรรม และนักประพันธ์นั้นมีบทบาทในการกำหนดรูปลักษณะของการมีอยู่ การแพร่หลาย และการทำงานของชุดวาทกรรมบางชุดในสังคมหนึ่งๆ ได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดนักประพันธ์และอุดมการณ์ในงานเขียนของปีแยร์ มาเชอเรีย เนื่องจากฟูโกต์เองก็ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนและแนวคิดของหลุยส์ อัลตูซเซอร์เช่นเดียวกัน (Smith-Laing, 2018, p. 23) นักวิชาการทฤษฎีวรรณกรรมและวรรณกรรมศึกษา เบเนตต์และรอยล์ (Bennett & Royle, 2016, pp. 23-24) ชี้ว่าในบทความชิ้นนี้ฟูโกต์นำเสนอภาพตัวตนของนักประพันธ์ในฐานะ “สิ่งประกอบสร้างทางประวัติศาสตร์” (historical construct) และสมิธ-เลย์อิง (Smith-Laing, 2018, p. 33) เสนอว่าบทความ “What Is an Author?” เป็นงานศึกษา “โบราณคดีแห่งสถานะนักประพันธ์” (an archaeology of authorship)

โดยในส่วนแรกของบทความ ฟูโกต์ได้กล่าวถึงแนวคิดซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของนักประพันธ์กับงานประพันธ์ โดยฟูโกต์ (Foucault, 2000, pp. 206-208) ชี้ว่า งานประพันธ์นั้นสัมพันธ์กับฆาตกรรมหรือการลบล้าง (effacement) ตัวตนของผู้เขียนออกจากตัวบท ซึ่งเป็นเป้าหมายของการอ่านตัวบทโดยไม่ให้ความสำคัญกับเจตจำนงของผู้ประพันธ์และการอ่านตัวบทซึ่งเกิดจากการทำงานของภาษาและการเขียน (écriture) ทำให้เกิดการลบลักษณะเฉพาะอันแสดงความเป็นปัจเจกของนักเขียนออกไป อย่างไรก็ตาม ฟูโกต์เห็นว่าความสัมพันธ์ของนักประพันธ์กับตัวบท/งานประพันธ์นั้นยังมีประเด็นให้กล่าวถึง โดยฟูโกต์เสนอการวิเคราะห์นามนักประพันธ์ (the author's name) และบทบาทนักประพันธ์ โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของนามนักประพันธ์ ฟูโกต์วิเคราะห์ว่า นามนักประพันธ์มีหน้าที่มากกว่าแค่ใช้ระบุตัวบุคคลผู้สร้างงานประพันธ์ แต่สามารถทำหน้าที่รวมกลุ่มและจำแนกแยกแยะตัวบทกลุ่มหนึ่งออกจากกลุ่มอื่นๆ และนามนักประพันธ์ยังสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบทในรูปแบบต่างๆ นามนักประพันธ์จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ปรากฏในวาทกรรม โดยมีสถานะและได้รับการยอมรับในวัฒนธรรมที่นามนักประพันธ์นั้นแพร่หลาย นามนักประพันธ์ยังคงปรากฏอยู่บริเวณเค้าโครงของตัวบท (“the name of the author remains at the contours of text”) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นามนักประพันธ์นั้นเป็นตัวแปรที่มาพร้อมกับตัวบทบางตัวบทและทำหน้าที่คัดแยกตัวบทอื่นๆ ออก ซึ่งในแง่นี้ บทบาทของนักประพันธ์คือการอธิบายการดำรงอยู่ การแพร่หลาย และการทำงานของวาทกรรมบางชุดในสังคม (Foucault, 2000, pp. 209-211)

ในส่วนที่สองของบทความชิ้นนี้ของฟูโกต์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับผู้ประพันธ์ ผ่านกรอบการวิเคราะห์บทบาทนักประพันธ์ (author function) ซึ่งฟูโกต์ได้จำแนกบทบาทนักประพันธ์ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) บทบาทของนักประพันธ์นั้นผูกพันกับระบบกฎหมายและสถาบันซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและจำกัดขอบเขตของการ

ประพันธ์ โดยเชื่อมโยงกับความเป็นเจ้าของบทประพันธ์ ทำให้รัฐสามารถควบคุมงานเขียนต้องห้ามหรืองานเขียนที่ต่อต้านอำนาจรัฐได้ 2) บทบาทนักประพันธ์ไม่ได้มีรูปแบบเดียวกัน ในแต่ละวาทกรรม ช่วงเวลา หรือวัฒนธรรม เช่นในอดีตนวนวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอาจเป็นงานประพันธ์ของนักประพันธ์นิรนาม แต่ตำราทางวิทยาศาสตร์จะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อผู้เขียนมีต้นสังกัดเป็นสถาบันที่เชื่อถือได้ แต่กลับกันในเวลาต่อมา งานวรรณกรรมจะได้รับการยอมรับเมื่อมีชื่อผู้ประพันธ์ แต่วาทกรรมทางวิทยาศาสตร์จะได้รับการยอมรับหากสอดคล้องกับความจริงที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว โดยไม่ต้องระบุตัวตนของปัจเจกผู้ผลิต 3) บทบาทนักประพันธ์ไม่ได้ถูกจำกัดความแค่เพียงการจับคู่ตัวบทกับผู้สร้างสรรค์ แต่เป็นกระบวนการที่ละเอียดและซับซ้อนซึ่งมีเป้าหมายในการประกอบสร้างนักประพันธ์ ซึ่งนักประพันธ์ในที่นี้ การจัดการกับตัวบทไม่ว่าจะเป็นการตัดทอน การสร้างความต่อเนื่อง หรือการคัดแยก ซึ่งปฏิบัติการเหล่านี้แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาและตามรูปแบบวาทกรรม นักประพันธ์อธิบายการปรากฏของบางเหตุการณ์ในตัวบท รวมถึงการแปรรูป บิดร่าง และการแก้ไขเปลี่ยนแปลง นักประพันธ์ยังกำหนดหลักเกณฑ์ความเป็นเอกภาพในงานเขียน ซึ่งความไม่ราบเรียบในการผลิตเป็นเหตุมาจากวิวัฒนาการ การเจริญเติบโตและอิทธิพลจากภายนอก นอกจากนี้ นักประพันธ์ยังเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวบท โดยบทบาทนี้สัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าผู้ประพันธ์ย่อมมีความคิด ไม่ว่าจะเป็นจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึก ทำให้ความขัดแย้งนั้นได้รับการคลี่คลาย และ 4) บทบาทนักประพันธ์จึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ตัวตนของนักประพันธ์ในฐานะปัจเจกบุคคล หากแต่ยังเป็นการก่อเกิดตัวตน (ego) ที่หลากหลาย บทบาทนักประพันธ์เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างและระยะห่างระหว่าง “นักประพันธ์” “ผู้เขียนตัวจริง” และ “ผู้พูดที่ถูกแต่งขึ้น” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง บทบาทนักประพันธ์ถูกสร้างขึ้นและดำรงอยู่ในช่องว่างระหว่างมุมมองเกี่ยวกับนักประพันธ์ ตัวผู้เขียนในชีวิตจริง และน้ำเสียงภายในตัวบท (Foucault, 2000, pp. 211-216)

ดังนั้น จะเห็นว่าเป้าหมายของฟูโกต์ในการพูดถึงนักประพันธ์นั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงความสัมพันธ์ระหว่างนักประพันธ์กับตัวบทที่ถูกประพันธ์ขึ้นเท่านั้น ในส่วนครึ่งหลังของบทความนี้ ฟูโกต์ได้เชื่อมโยงข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทนักประพันธ์ข้างต้นเข้ากับปฏิบัติการทางวาทกรรม เพื่อขยายการวิพากษ์บทบาทของนักประพันธ์ในการประกอบสร้างวาทกรรมในมิติอื่นๆ และงานเขียนประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากตัวบทวรรณกรรมด้วย โดยฟูโกต์ชี้ว่าการศึกษาปฏิบัติการทางวาทกรรมนี้จะเป็นการเผยให้เห็นว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถเป็นมากกว่าผู้ประพันธ์หนังสือ หากแต่เป็นผู้วางรากฐานของชนบจารีตหรือศาสตร์วิชา อันจะเอื้อให้เกิดงานประพันธ์ชิ้นใหม่ ๆ หรือนักประพันธ์หน้าใหม่

นอกจากนี้ ฟูโกต์ชี้ว่าการศึกษาบทบาทของนักประพันธ์และปฏิบัติการทางวาทกรรมนี้จะเป็นโอกาสในการศึกษาวรรณกรรมและวาทกรรมในเชิงประวัติศาสตร์¹⁵ โดยมีใช้เพียงการศึกษาค่านิยมที่ถูกนำเสนอและการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบวาทกรรม แต่เป็นการศึกษารูปแบบของการดำรงอยู่ (mode of existence) ของวาทกรรมนั้นๆ อันได้แก่ การตัดแปลงและความหลากหลายของการแพร่หลาย การสร้างคุณค่า การอ้างอิง และการปรับใช้¹⁶ โดยในการศึกษาวรรณกรรมนั้นควรแทนที่การศึกษาแก่นเรื่องและแนวคิดหลักที่นักเขียนวางไว้ในงานประพันธ์ด้วยการวิเคราะห์บทบาทของนักประพันธ์ เพื่อเผยให้เห็นการแสดงออกซึ่งวาทกรรมที่วางอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ในสังคม

¹⁵ ข้อเสนอที่ได้รับการตอบรับในหมู่นักศึกษาวรรณกรรมในกรอบประวัติศาสตร์นิยมแนวใหม่ (New Historicism)

¹⁶ การศึกษา mode of existence ของวรรณกรรมและวาทกรรมในมิติที่ฟูโกต์ยกตัวอย่างนี้สัมพันธ์กับแนวคิด “สนามแห่งการผลิตวรรณกรรม” ซึ่งกล่าวถึงก่อนหน้านั้นและสอดคล้องกับ “ภาววิทยาของงานวรรณกรรม” ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมในส่วนการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรม

ในตอนท้ายของบทความ เราจึงเห็นฟูโกต์อ้างถึงคำถามที่มักปรากฏในการศึกษาสถานะนักประพันธ์ ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับตัวตนของผู้ประพันธ์มากกว่าบทบาทของนักประพันธ์และปฏิบัติการทางวาทกรรม ในขณะที่คำถามที่สำคัญต่อการศึกษาวรรณกรรม/วาทกรรมจากข้อเสนอของฟูโกต์ในบทความนี้ ได้แก่ คำถามที่ว่าด้วยเงื่อนไขและรูปแบบการปรากฏตัวของนักประพันธ์ ตำแหน่งแห่งที่และบทบาทที่นักประพันธ์แสดง และกฎเกณฑ์ของวาทกรรมแต่ละรูปแบบที่นักประพันธ์จะต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ นักประพันธ์นั้นจะต้องถูกปลดปล่อยจากบทบาทในการสร้างสรรค์ (creative role) และถูกวิเคราะห์ในฐานะบทบาทวาทกรรม (function of discourse) ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้ และข้อเสนอของฟูโกต์ในบทความนี้แสดงให้เห็นถึงความสนใจในความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ในเชิงปฏิบัติที่เกิดจากงานเขียน จึงมีความคล้ายคลึงกับข้อเสนอของบาร์ตส์ใน “The Death of the Author” เนื่องจากงานเขียนหรือวาทกรรมที่เป็นอิสระจากกรอบที่กำหนดโดยสถานะนักประพันธ์ตามขนบมีนัยยะของการต่อต้านอำนาจเผด็จการ (anti-authoritarian) ซึ่งความเชื่อมโยงระหว่างคำว่าผู้ประพันธ์ (author) กับอำนาจ/มดีสิทธิ (authority) นั้นเห็นได้อย่างชัดเจน (Bennett & Royle, 2016, pp. 23-24)

ทฤษฎีนักประพันธ์จากข้อเสนอในงานทั้งสามชิ้นในทศวรรษ 1960 นี้ล้วนแล้วแสดงการปฏิเสธการดำรงอยู่ของเจตจำนงและตัวตนของนักประพันธ์ในฐานะผู้สร้างและองค์ประธานในการสร้างสรรค์วรรณกรรม โดยต่อต้านแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ที่อาจเกิดจากการลอกเลียนหรือจากแรงบันดาลใจซึ่งเป็นแนวคิดของยุคคลาสสิกและจินตนิยม นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้รังสรรค์ความหมายและความเป็นสากลของงานวรรณกรรมซึ่งเป็นอุดมการณ์ในการผลิตและวิจารณ์วรรณกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และมนุษยนิยมเสรีล้วนแล้วแต่ถูกตั้งคำถามและปฏิเสธ

ผู้วิจัยเห็นว่า การเปลี่ยนการมองวรรณกรรมในฐานะงานสร้างสรรค์เป็นงานผลิตและการผลิต รวมไปถึงข้อเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์อำนาจนอกตัวบทวรรณกรรม (ผู้อ่านและสังคม ในระดับอุดมการณ์ วาทกรรม และชุดความรู้) เป็นการจุดประกายประเด็นถกเถียงที่สำคัญที่นำไปสู่งานศึกษานักประพันธ์ในช่วงทศวรรษต่อมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ชวนตั้งคำถามคือ ทฤษฎีนักประพันธ์ตามข้อเสนอของนักทฤษฎีทั้งสามนี้จะสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางวรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุคต่อๆ มาได้หรือไม่ โดยเฉพาะวรรณกรรมร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงไปจากยุคก่อนหน้าอย่างชัดเจน

5. การตอบกลับทฤษฎีนักประพันธ์: ตัวตนและบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ประกอบสร้างตัวบทวรรณกรรมใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories*

5.1 นักประพันธ์-สถาปนิกและการก่อสร้างตัวบทวรรณกรรม

บทความวิจัยในส่วนนี้เป็นการศึกษาตัวบทวรรณกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อการร่วมวงสนทนาเกี่ยวกับแนวคิดนักประพันธ์ข้างต้น ผ่านการวิเคราะห์งานเขียนของอิวาน วลาดิสลาวิช (Ivan Vladislavić) เรื่อง *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ซึ่งตีพิมพ์ในปี 2011 โดยเสนอการพิจารณาบทบาทนักประพันธ์ในฐานะสถาปนิกและผู้ประกอบสร้างตัวบทวรรณกรรม อิวาน วลาดิสลาวิช นักเขียนชาวแอฟริกาใต้ ได้ผลิตงานวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นจากการผสมผสานรูปแบบบันเทิงคดีและความเรียง อาทิ *Portrait with Keys* (2009) และบันเทิงคดี

กับศิลปะภาพถ่าย อาทิ *TJ/Double Negative* (2010) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างวลาดิสลาวิชกับช่างภาพ เดวิด โกลด์เบลตต์ และงานของเขาถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษาในฐานะบันเทิงคดีกึ่งอัตชีวประวัติ¹⁷ และเมตาฟิクション (metafiction)¹⁸ ซึ่งเป็นลักษณะของวรรณกรรมหลังสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม แม้อ่านและงานเขียนของวลาดิสลาวิชยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่ด้วยความโดดเด่นของการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม ทำให้ได้รับรางวัลวรรณกรรม อาทิ The Sunday Times Fiction Prize ในปี 2002 และ Windham-Campbell Prize สำหรับงานบันเทิงคดี จาก มหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา ในปี 2015 นอกเหนือจากโลกนักอ่านภาษาอังกฤษ งานของวลาดิสลาวิชยังได้รับการแปลและตีพิมพ์ในภาษาฝรั่งเศสและอิตาลี ซึ่งสะท้อนความสนใจของตลาดวรรณกรรมที่มีต่องานเขียนของเขาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ วลาดิสลาวิชยังมีบทบาทในฐานะบรรณาธิการ นักวิชาการ และศาสตราจารย์พิเศษ ประจำภาควิชาการเขียนสร้างสรรค์ของ University of the Witwatersrand ในเมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ และมีบทสัมภาษณ์ปรากฏในวารสารวิชาการ อาทิ *World Literature Today* และ *Modern Fiction Studies*

ในบทสัมภาษณ์ของแอนดี้ มิลเลอร์ (Andy Miller) ในปี 2006 วลาดิสลาวิช (Vladislav, 2009, p. 117) กล่าวว่า "I've discovered that often when I talk about writing, the language I use is appropriate to building or engineering, the construction of the text, as if it was an object. The text feels like a construct." โดยผู้สัมภาษณ์เสริมว่าการก่อสร้างตัวบทนี้สอดคล้องกับความปรารถนาในวัยเด็กของนักเขียนที่อยากเป็นสถาปนิก และแนวคิดนี้สะท้อนอยู่ในชื่อบทสัมภาษณ์ "Inside the Toolbox" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบนักเขียนเป็นช่างซ่อมที่มีกล่องเครื่องมือในการประกอบสร้างตัวบท แนวคิดนักประพันธ์ที่มีบทบาทเหมือนผู้ก่อสร้างตัวบทนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอของเซดี้ สมิธ (Zadie Smith) ใน "Rereading Barthes and Nabokov" สมิธเห็นว่านักประพันธ์เปรียบเสมือนสถาปนิกผู้อยู่เบื้องหลังงานวรรณกรรม โดยสมิธ (Smith, 2009, p. 48) กล่าวว่า "The novels we know best have an architecture. Not only a door going in and another leading out, but rooms, hallways, stairs, little gardens front and back, trapdoors, hidden passageways, et cetera." และในบทความนี้ สมิธเปรียบเทียบแนวคิดนักประพันธ์ของบาร์ตส์ใน "The Death of the Author" กับบทบาทของนักประพันธ์ที่ปรากฏในงานเขียนของ วลาดิเมียร์ นาโบคอฟ (Vladimir Nabokov) โดยเสนอว่า

After all, you can storm the house of a novel like Barthes, rearranging the furniture as you choose, or you can enter on your knees, like the pilgrim Nabokov thought you were, and try to figure out the cunning design of the place-the house will stand either way. (Smith, 2009, pp. 49-50)

ดังนั้นสำหรับสมิธ การอ่านตัวบทนั้นสามารถเป็นไปได้ทั้งสองแบบข้างต้นคือ การให้อ่านแก่ผู้อ่านอย่างเต็มที่ในการถอดรื้อตัวบทเพื่อคลายปมความหมาย ("บุกรุกเข้าไปในบ้าน" และ "ถือวิสาสะในการเคลื่อนย้ายเฟอร์นิเจอร์") ดังที่บาร์ตส์เสนอ หรือนักประพันธ์จะรักษาทบทางของผู้ออกแบบตัวบท ซึ่งแม้ไม่ใช้การจำกัดการตีความความหมายเพียงหนึ่งเดียว แต่ก็สามารถกำหนดทิศทางในการอ่านสำหรับผู้อ่าน ("การคลานเข้าของ

¹⁷ ดู Ferreira-Meyers (2013) ในบทความเรื่อง "Second 'nature' and autofictional strategies in Ivan Vladislav's Portrait with Keys: Joburg and What-What"

¹⁸ ให้ความเห็นของ Young (2001) เพิ่มเติมในบทความเรื่อง " 'Or is it just the angle?' rivalling realist representation in Ivan Vladislav's *Propaganda by Monuments and Other Stories*" และข้อเสนอทางวิชาการของ Graham (2016) ในบทความเรื่อง "At home in Johannesburg?: Rethinking cosmopolitanism through *TJ/Double Negative*, the joint project between David Goldblatt and Ivan Vladislav"

นักอ่าน” และ “การพยายามตีความพื้นที่ที่ออกแบบมาอย่างชาญฉลาด”) ซึ่งการอ่านทั้งสองรูปแบบนั้นไม่ได้ทำลายตัวบ้านหรือตัวบทวรรณกรรมแต่อย่างใด และในบทความวิจัยต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์งานเขียนของวลาดีสลาวิชในฐานะพื้นที่และวัตถุที่แสดงให้เห็นปฏิบัติการของนักประพันธ์-ผู้ประกอบสร้างตัวบท

5.2 การแกะรอยของนักอ่านในพื้นที่ปฏิบัติการของสารนอกตัวบท

The Loss Library and Other Unfinished Stories ของอิวาน วลาดีสลาวิช เป็นงานบันเทิงคดีถึงความเรียงซึ่งรวบรวมงานเขียนจำนวน 11 ชิ้น หรือที่วลาดีสลาวิชเรียกว่า “กรณีศึกษา 11 เรื่อง” (the eleven case studies)¹⁹ ที่เขียนขึ้นในช่วงเวลาประมาณเกือบ 20 ปี (1989-2005) นอกจากงานทั้ง 11 ชิ้นแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังมีบทนำ (prologue) และบทส่งท้าย (epilogue) ของผู้เขียน ในจำนวนงานเขียนที่วลาดีสลาวิชนำมารวบรวมทั้งหมด 11 ชิ้น มีงาน 10 ชิ้นที่มีลักษณะเป็นบันทึกสั้นๆ เกี่ยวกับโครงเรื่องย่อที่วลาดีสลาวิชได้คิดวางแผนไว้ ตามด้วยเนื้อหาขนาดยาวเกี่ยวกับแนวคิดหรือเหตุการณ์เบื้องหลังที่มาที่ไปของโครงเรื่องข้างต้นหรือมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องภายหลังการเกิดของโครงเรื่องดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ งานเขียนของวลาดีสลาวิชจึงมีลักษณะของความเป็นตัวบท (text) และ สารนอกตัวบท (paratext) จากแนวคิดของฌีแรตต์ เมอแน็ต (Gérard Genette) ในหนังสือ *Paratexts: Thresholds of Interpretation* ในเวลาเดียวกัน โดยโอเวนส์ (Owens, 2010, p. 219) ได้นิยามสรุปว่า สารนอกตัวบทเป็น “องค์ประกอบทั้งหมดของหนังสือ ยกเว้นส่วนเนื้อหาหลัก ได้แก่ ปกหนังสือ คำโปรย คำนำและบทนำ กลไก (apparatus) เช่น เชิงอรรถและดัชนี เป็นต้น” โดยวลาดีสลาวิช (Vladislavić, 2012, p. 1) กล่าวไว้ในบทนำของหนังสือเล่มนี้ว่า

These notes deal with unsettled accounts. They concern stories I imagined but could not write, or started to write but could not finish. Most were drafted to some point before being put aside but a few went no further than a line or two in a notebook. Parts of them were woven into longer stories or recast as episodes in novels before they were abandoned. One story was actually drafted and then lost, and my attempt to reconstruct it failed.

จากข้อความที่ยกมา เห็นได้ชัดว่าวลาดีสลาวิชเรียกงานเขียนที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ว่าเป็น “บันทึก” (notes) เกี่ยวกับโครงร่างของเรื่องราวที่วลาดีสลาวิชวางแผนจะเขียน แต่ไม่สามารถผลิตงานเขียนออกมาได้ จึงเป็นที่มาของชื่อหนังสือเล่มนี้ ซึ่งสะท้อนความยากของการปรากฏของตัวบทที่เขียนไม่เสร็จ หากแต่ถูกนำมารวมกันเป็นเล่มพร้อมกับบันทึกเกี่ยวกับตัวบท ทำให้เป็นงานที่สมบูรณ์ บันทึกเหล่านี้จึงมีลักษณะคล้ายประเภทหนึ่งของสารนอกตัวบทคือ สารก่อนตัวบท (pre-text) ตามแนวคิดของฌีแรตต์ เมอแน็ต สารก่อนตัวบทอาจเป็นบันทึกของนักเขียน (writers' journal) หรือต้นฉบับงานเขียนก่อนตีพิมพ์ (manuscript) ซึ่งในกรณีของบันทึกนักประพันธ์ ฌีแรตต์เห็นว่าเป็น “หลักฐาน” อันแสดงเจตนาของนักเขียน สารก่อนตัวบทเหล่านี้มักถูกพิจารณาเป็นเอกสารที่แสดงภววิสัย แทนที่จะเป็นหลักฐานที่มีความเป็นอัตวิสัย และงานเหล่านี้จะไม่ถูกนำมาพิจารณาในฐานะสารนอกตัวบทที่เกิดจากสำนักและผ่านการจัดระเบียบ (“paratext de jure”) แต่ถูกมองว่าเป็นสารนอกตัวบทที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ (“de facto paratext”) ทั้งที่จริงแล้ว สารก่อนตัวบทที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจเขียนไว้แสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ประพันธ์ที่มีต่อตัวบท (Genette, 1997b, p. 395)

¹⁹ อ้างอิงจาก *The Loss Library and Other Unfinished Stories* โดย Vladislavić (2012)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอของเฉอแน็ต เมื่อสารก่อนตัวบทถูกนำมาประกอบเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของงานเขียน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* จึงเป็นทั้งตัวบทและสารนอกตัวบทที่แสดงตัวตนและบทบาทของผู้ประพันธ์ และแสดงร่องรอยที่มาที่ไปของตัวบทในช่วงปฏิสนธิ อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็น “กุญแจ” ของตัวบท²⁰ และอาจเป็นลายแทงสำคัญประกอบการอ่านตัวบทหลักอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับกุญแจและลายแทงของผู้ประพันธ์ในที่นี้สัมพันธ์กับข้อวิพากษ์ของบาร์ตส์ แต่กุญแจของตัวบทนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการไขรหัส (deciphering) ซึ่งบาร์ตส์ใน “The Death of the Author” วิพากษ์ว่าเป็นการแสดงเจตนาและอำนาจในการกำหนดความหมายโดยผู้ประพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่ากุญแจและลายแทงเหล่านี้ทำหน้าที่รักษาพลวัตระหว่างตัวบทผู้ประพันธ์ และผู้อ่าน ทำให้ตัวตนและบทบาทของผู้ประพันธ์ในฐานะเจ้าบ้านและผู้ประกอบสร้างตัวบทซึ่งไม่ได้อันตรายหายไป หากแต่ถูกขับเน้นให้เด่นชัดขึ้น นอกจากนี้ สารนอกตัวบทใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนักประพันธ์กับตัวบทที่สอดคล้องกับหนึ่งในบทบาทนักประพันธ์ที่ฟูโกต์กล่าวถึง คือ กระบวนการประกอบสร้างนักประพันธ์ซึ่งสัมพันธ์กับการตัดทอน การสร้างความต่อเนื่อง หรือการคัดแยก ซึ่งแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาและตามรูปแบบวาทกรรม ข้อความจากบทหน้าที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงที่มาของปรากฏการณ์ในตัวบท การเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และการแก้ไขตัดแปลง รวมถึงหลักเกณฑ์ความเป็นเอกภาพในงานเขียนที่นำเสนอผ่านการลำดับเรื่อง ซึ่งสะท้อนความไม่ราบเรียบอันเป็นเหตุมาจากการวิวัฒนาการ การเจริญเติบโตและอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งนักประพันธ์เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวบทนั้น

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีงานศึกษาสารนอกตัวบทใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* เพียงหนึ่งชิ้นคือบทความ “The Loss Library and Other Unfinished Stories: Towards a Collection of Creative Paratextual Writing or Literature in Potentia” ของเอวา เคบลอร์สกา-ลอร์นิชซัก (Ewa Kęłowska-Ławniczak, 2020) แม้บทความชิ้นดังกล่าวไม่ได้วิเคราะห์เชื่อมโยงสารนอกตัวบทในงานเขียนของวลาดิสลาวิชกับบทบาทและปฏิบัติการของนักประพันธ์ในฐานะผู้ประกอบสร้างโดยเฉพาะ แต่มีบางส่วนของบทความที่ผู้เขียนวิเคราะห์เชื่อมโยงงานเขียนของวลาดิสลาวิชกับทฤษฎีนักประพันธ์ โดยเฉพาะแนวคิดของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ โดยเคบลอร์สกา-ลอร์นิชซัก (Kęłowska-Ławniczak, 2020, p. 59) วิเคราะห์ว่า งานของวลาดิสลาวิชขับเคลื่อนตัวตนของ “I” ซึ่งคือตัวนักประพันธ์เองในฐานะผู้บรรยายในเล่ม ทำให้งานเขียนมีลักษณะของการเขียนตนเอง หรือ “writing self” (คล้ายกับงานของมาแซ็ล พรุสต์ ที่บาร์ตส์อ้างถึง) ซึ่งสารนอกตัวบท อาทิ บทนำ แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะเขียนของนักประพันธ์ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่ตกทอดมาถึงผู้อ่าน ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัย “ผู้อ่านที่ไม่ใช่ผู้บริโภค หากแต่เป็นผู้ผลิต (หรือร่วมสร้างสรรค์) ตัวบท” *The Loss Library and Other Unfinished Stories* จึงไม่ได้ทำให้ตัวนักประพันธ์กลายเป็นสถาบัน แต่แสดงให้เห็นว่านักประพันธ์นั้นแสดงกระบวนการการกลายเป็นนักประพันธ์ อันเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด (Kęłowska-Ławniczak, 2020, p. 60)

ในจำนวนงานเขียนทั้ง 11 เรื่องใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* อาจกล่าวได้ว่าเรื่องสั้น “The Loss Library” ซึ่งปรากฏในลำดับที่ 6 หรือตำแหน่งกลางเล่ม ทำหน้าที่เป็นแกนของงานชิ้นนี้ โดยบอกเล่าเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่กำลังเข้าชมห้องสมุดที่จัดเก็บหนังสือที่สูญหายหลากหลายประเภท อาทิ หนังสือที่ผู้เขียนเริ่มเขียนแล้วแต่เขียนไม่จบด้วยเหตุอันประหลาด งานเขียนที่ยังอยู่ในขั้นตอนการวางแผนแต่ยังไม่ได้เริ่มเขียน และงานเขียนของนักเขียนปริศนาที่ผู้เข้าชมห้องสมุดสามารถจินตนาการตัวงานและตัวผู้ประพันธ์ได้เอง

²⁰ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่องกุญแจสามารถนำไปเชื่อมโยงกับงานเขียนอีกชิ้นของวลาดิสลาวิช คือ *Portraits with Keys* งานบันเทิงคดีถึงความเรียงซึ่งในภาคผนวกมีดัชนีของเส้นทาง (itineraries) สำหรับผู้อ่านด้วย

เป็นต้น ผู้วิจัยได้หยิบยกเรื่องสั้นเรื่องน้ำวิเคราะหโดยเฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกของสารนอกตัวบทอันแสดงให้เห็นถึงตัวตนและบทบาทของนักประพันธ์ เพื่อเข้าร่วมบทสนทนาทฤษฎีนักประพันธ์ในส่วนแรกของบทความวิจัยชิ้นนี้

เรื่องสั้น “The Loss Library” เริ่มต้นด้วยการบรรยายการเข้าเยี่ยมชมห้องสมุดของชายคนหนึ่งโดยมีบรรณารักษ์หญิงทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำทาง โดยห้องสมุดแห่งนี้อยู่หลังบ้านประตูที่ปิดล็อกซึ่งบรรณารักษ์จะต้องใช้ “กุญแจ” ไขเพื่อให้ผู้มาเยือนเข้าชม ซึ่งหากเทียบห้องสมุดแห่งนี้เป็นตัวบท การเข้าสู่ตัวบทของผู้อ่านผู้ซึ่งเป็น “แขกผู้มาเยือน” จึงต้องอาศัยการหยิบยื่นกุญแจจากผู้ประพันธ์ผู้เป็นเจ้าของสถานที่ มีคำบรรยายบรรณารักษ์หญิงว่าเธอมี “the cheery authority of a tourguide” (p. 58) (เน้นโดยผู้วิจัย) เธอเดินนำหน้าผู้มาเยี่ยมชมมีมิติสิทธิ์ และหน้าที่กำกับเส้นทางการเยี่ยมชมห้องสมุด ผู้วิจัยเห็นว่าตัวละครบรรณารักษ์นี้อาจเปรียบเหมือนสารบัญหรือสารนอกตัวบทซึ่งหน้าที่กำกับลำดับและระบุจุดหมายสำหรับผู้อ่าน นอกจากนี้ ในการเข้าชมห้องสมุดผู้เยี่ยมชมจำเป็นต้องเปลี่ยนมาสวมใส่รองเท้าแตะหนังแกะ (a large pair of sheepskin slippers) (p. 58) ก่อนการเดินเข้าไปในห้องอีกด้วย ทำให้แขกที่มาเยือนสถานที่แห่งนี้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของเจ้าของสถานที่หรือเจ้าของบ้าน และด้วยขนาดของรองเท้าที่ใหญ่เหอะเหอะ ทำให้แขกไม่อาจเคลื่อนไหวไปมาได้สะดวก ดังที่ได้บรรยายว่า “There are a dozen pairs moored like dinghies to the skirting board. [...] It is impossible to walk normally, in the loose-fitting slippers: they have to shuffle.” (p. 58) ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเสนอภาพของผู้อ่าน-แขกผู้มาเยือนนี้ แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างบทบาทของนักประพันธ์ในงานเขียนของวลาดิสลาวกับแนวคิดของบาร์ตส์ใน “From Work to Text” ที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งบาร์ตส์เสนอว่าผู้เขียนจะเข้าถึงตัวบทได้เฉพาะในฐานะ “แขก” เท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะเจ้าของตัวบท ทำให้การอ่านตัวบทของผู้อ่านไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงตัวผู้เขียน

นอกจากนี้ การเยี่ยมชมห้องสมุดยังสอดคล้องกับหน้าที่สารก่อนตัวบท ซึ่งเจเนตต์ (Genette, 1997b, p. 401) เปรียบเสมือนการนำชมห้องปฏิบัติการของนักประพันธ์

The paratextual function of the pre-text consists of offering a more or less organized tour of the “workshop,” uncovering the ways and means by which the text has become what it is - distinguishing, for instance, between what was there at the beginning and what turned up only along the way.

ห้องสมุดแห่งนี้จึงทำหน้าที่คล้ายสารก่อนตัวบทที่จะเผยให้เห็นเบื้องหลังงานประพันธ์ที่อาจอยู่ในช่วงปฏิสนธิและยังไม่ได้อุบัติขึ้นในโลกของการอ่าน รวมไปถึงกระบวนการคิดและประกอบสร้างตัวบทของนักประพันธ์

โดยในเรื่องสั้นเรื่องนี้ จุดแรกของการเยี่ยมชมคือตู้บรรจุหนังสือที่สูญหาย โดยตัวละครบรรณารักษ์บรรยายว่า “These are the lost books, the ones that would have been written had their writers not died young.” (p. 58) แม้จะเห็นชื่อนักประพันธ์ได้ชัดเจนบนสันหนังสือที่จัดวางในตู้ แต่ชื่อหนังสือกลับพร่าเลือนอันเกิดจากกลวิธีพิเศษในการเย็บเล่ม ทางห้องสมุดไม่สามารถอนุญาตให้ผู้เยี่ยมชมกลับออกไปจากห้องสมุดและพูดถึงหนังสือที่มีเพียงความเป็นไปได้เหล่านี้ แล้วทำให้หนังสือเกิดมีตัวตนจริง ๆ ขึ้นมา และผู้เยี่ยมชมไม่สามารถหยิบหนังสือของนักเขียนที่ตนเองสนใจออกมาชมได้ เนื่องจากหากหนังสือที่สูญหายนั้นถูกเปิดอ่าน จะมีศักยภาพในการสร้างความชะงักงัน (disruption) และสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่โลกแห่งความเป็นจริง (the real) ได้ ในจุดหนึ่งบรรณารักษ์บรรยายว่า “These later works by Kafka, for instance. The disappointing end of his career. He wasn't up to much in his sixties, I believe, he was hardly even Kafkaesque.” (p. 60) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสัมพันธ์กับแนวคิด

นามนักประพันธ์และบทบาทนักประพันธ์ที่มีแชลล์ ฟูโกต์เสนอใน “What Is an Author?” นามนักประพันธ์ “ฟรันซ์ คาฟคา” มีหน้าที่มากกว่าแค่ใช้ระบุตัวบุคคลผู้สร้างงานประพันธ์ แต่นามนักประพันธ์แสดงขนบงานประพันธ์ และสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มตัวบทที่มีคุณลักษณะเฉพาะของคาฟคา²¹ (Kafkaesque) และจำแนกแยกแยะตัวบทในลักษณะนี้ออกจากกลุ่มอื่นๆ และนอกจากนี้ หนังสือที่สูญหายยังสื่อถึงอิทธิพลและอำนาจของตัวบทหนึ่งต่อการก่อกำเนิดของตัวบทอื่นๆ และโลกภายนอกตัวบท ดังที่บรรณารักษ์ในเรื่องนี้ได้บรรยายว่า แม้แต่งานเขียนชิ้นหนึ่งของนักเขียนซึ่งไม่มีชื่อเสียงก็สามารถเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์หนังสือหรือโลกวิชาการได้ โดยตัวละครยกตัวอย่างหนังสือชื่อ *Odysseus* ของสกุเตเวเดอร์ (Schuetevoeder) นักเขียนชาวฟรีเซียน²² ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป แต่เชื่อว่าเป็นแรงบันดาลใจให้เจมส์ จอยซ์ (James Joyce) ตัดสินใจหยุดเขียน *Ulysses* ทันที แนวคิดนี้สะท้อนถึงความเชื่อมโยงของตัวบทหนึ่งกับตัวบทอื่นๆ ทำให้ตัวบทวรรณกรรมมีสถานะของสัมพันธ์ที่อ้างอิงถึงกันและกันได้²³ ผู้วิจัยเห็นว่าการเผยความเชื่อมโยงระหว่างตัวบทนี้อาจสัมพันธ์กับแนวคิดนามนักประพันธ์และบทบาทนักประพันธ์ที่มีแชลล์ ฟูโกต์เสนอใน “What Is an Author?” และเผยให้เห็นปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) และพื้นที่ปฏิบัติการของสารนอกตัวบท (paratextual practice) อีกด้วย

นอกจากนี้ สิ่งที่ควรกล่าวถึงอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องสั้นเรื่องนี้ คือพลวัตในปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านกับพื้นที่ภายในตัวบท ซึ่งเห็นได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างชายผู้เยี่ยมชมห้องสมุดกับบรรณารักษ์ ตลอดทั้งเรื่อง เราได้เห็นความสนใจใคร่รู้ของตัวละครชายที่มีต่อบรรณารักษ์หญิง และทำที่ที่จริงจังและขึงขังของเธอ แต่เมื่อได้เดินชมห้องสมุดมากขึ้น ความเคอะเขินและงุ่มง่ามของเขาในตอนต้นเรื่องจึงเปลี่ยนไป เสมือนผู้มาเยือน/นักอ่านที่เริ่มคุ้นชินกับสถานที่/ตัวบทมากขึ้นเมื่อได้เดินทาง/อ่านลึกเข้าไปในห้องสมุด/ตัวบท

Hurrying him a little, hooking her arm into his, she guides him down yet another passage.

He tries to match her stride. He's becoming more fluent, he thinks, he's getting the hang of it. As they pass from room to room, side by side like dancing partners, she speaks in her quietly commanding way. (p. 63)

วลาดิสลาวิชเลือกใช้คำว่า “passage” เพื่ออธิบายเส้นทางเดินเยี่ยมชมห้องสมุด ซึ่งอีกนัยหนึ่งมีความหมายถึงข้อเขียน จึงทำให้การตีความภาพพจน์ของห้องสมุดในเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นตัวบทที่มีความเป็นไปได้ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และผู้อ่านต้องอาศัยกุญแจ แผนที่ การนำทาง และการเดินไปตามเส้นทางที่ได้ถูกวางไว้²⁴ ซึ่งสัมพันธ์กับข้อความในบทส่งท้ายของผู้เขียน

²¹ Kafkaesque เป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้อธิบายความรู้สึกแปลกแยก ลึกลับ หวัง นำประหลาด ฟรังก์ ซึ่งสัมพันธ์กับการถูกกดขี่ด้วยอำนาจ ซึ่งมักปรากฏในงานเขียนของฟรันซ์ คาฟคา

²² Frisia หรือ Friesland เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ระหว่างเยอรมันตะวันตกกับเนเธอร์แลนด์ ประชากรมีภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดัตช์และเยอรมัน

²³ สะท้อนแนวคิดความสัมพันธ์ของตัวบท (transtextuality) ในรูปแบบ Hypertextuality ซึ่งฌ็องแน็ต (Genette, 1997a) เสนอไว้ในหนังสือ *Palimpsests: Literature in the second degree*

²⁴ เฉากเซนเดียวกับบทบาทของนักอ่านในฐานะผู้มาเยือนบ้าน/งานประพันธ์ของนาโบลอฟตามทัศนะของเซตี สมิริที่ได้อ้างถึงไปก่อนหน้านี้

The sequence is almost a table of contents. I see the pieces folding out of one another like a leporello, or leading from one to another like stepping stones, or facing one another like bookends with nothing to hold up but 'The Loss Library'. (p. 113)

การใช้ภาพพจน์เปรียบเปรยกับหนังสือพับ (leporello) และขั้นบันได (stepping stones) แสดงให้เห็นความสำคัญของการจัดลำดับงานเขียนทั้ง 11 เรื่องในการทำหน้าที่แทนสารบัญของหนังสือเล่มนี้ ทำหน้าที่คล้ายป้ายบอกทิศทางและเส้นทางเข้าและออกจากตัวบท ดังนั้น แม้จะปราศจากสารบัญซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของสารนอกตัวบท แต่บทนำและบทส่งท้ายของผู้เขียนซึ่งเป็นสารนอกตัวบทในอีกรูปแบบหนึ่งก็สามารถแสดงเจตนาในการจัดลำดับแทนสารบัญได้ และ *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ได้เผยให้เห็นบทบาทหน้าที่ของกุญแจหรือลายแทงนำทาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ เจเนตต์ (Genette, 1997b, p. 399) ที่ว่า สารก่อนตัวบทนั้นแสดงให้เห็น “the paths—and impasses—of literary creation” หรือเส้นทางเดินและทางตันในการสร้างสรรค์วรรณกรรมของนักประพันธ์นั่นเอง

คำว่า “passage” ยังสะท้อนกลับไปยังแนวคิดของบาร์ตส์ใน “From Work to Text” ซึ่งมองว่าตัวบทนั้นมีพหุภาวะ (plurality) ของความหมายที่ไม่อาจลดทอน เป็น “เส้นทางเดิน” (passage) และ “เส้นทางตัดผ่าน” (traversal) โดยพหุภาวะของตัวบทไม่ได้เกิดจากความกำกวมของเนื้อหา แต่เกิดจากสิ่งที่เรียกว่า “พหุภาวะเชิงซ้อนของรูปสัญลักษณ์ที่ถักทอตัวบท” (the stereographic plurality of the signifiers that weave it) ซึ่งบาร์ตส์ชี้ให้เห็นว่ารากศัพท์ของคำว่า text คือ *textus* มีความหมายว่า “ถักทอ” (woven) (Barthes, 1979, p. 76) ดังนั้น เมื่อพิจารณาข้อเสนอของบาร์ตส์ในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่าการอ่านเพื่อคลายปมจึงเป็นการพยายามคลี่คลายสัญลักษณ์ที่เกิดจากการถักทอและเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับตัวบทโดยตรง ซึ่งหากพิจารณางานเขียน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* จะเห็นว่าการที่ตัวบทเปิดเปลือยให้เห็นตัวตนของผู้ถักทอตัวบท ชับเน้นบทบาทของนักประพันธ์-ผู้ประกอบสร้าง รวมทั้งกระบวนการออกแบบและประกอบสร้าง ทั้งยังยั่วล้อกับแนวคิดการปรากฏ (presence) และไม่ปรากฏ (absence) ที่เกิดจากกระบวนการแก้ไข ลบ รื้อ และสร้างตัวบทขึ้นมาใหม่จากร่องรอยของร่างตัวบทเดิม ดังนั้น ขณะที่ในบทความของบาร์ตส์ ผู้อ่านเปรียบเสมือนบุคคลที่เดินลัดเลาะไร้จุดหมายบริเวณขอบหุบเขาที่มีลำธารเบื้องล่าง²⁵ สิ่งที่เขามองเห็นคือความหลากหลายที่ไม่อาจลดทอน และไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Barthes, 1979, p. 77) งานเขียนของวลาดิสลาวิชกลับเปิดเผยเส้นทางเดินหลายทางที่ถูกออกแบบมาให้เชื่อมโยงกันและมีเครื่องมือกลไกสารนอกตัวบททำหน้าที่นำทางผู้อ่านเข้าสู่โครงสร้างภายในของตัวบท เหมือนการมอบปมด้ายของเอรีแอดนีเพื่อนำทางเข้าสู่เขาวงกตของมินอส ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบของสถาปนิกเดดาลัส²⁶ และหากพิจารณาข้อเสนอของบาร์ตส์เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างงานเขียน (work) กับตัวบท (text) จะเห็นได้ว่าเรื่องสั้นของวลาดิสลาวิชแสดงให้เห็นความไม่ลงรอยและพรหมแดนที่พัวพันระหว่างงานเขียนกับตัวบท ซึ่งสัมพันธ์กับภววิทยาของงานเขียน/ตัวบทและผู้ประพันธ์ ดังที่จะกล่าวเพิ่มเติมต่อไป

²⁵ ในบทความ บาร์ตส์เลือกใช้คำว่า *wadi* ซึ่งหมายถึง ลำธารที่มีน้ำเฉพาะในหน้าฝน เพื่อขับเน้นความรู้สึกไม่คุ้นเคย (to stress a certain feeling of unfamiliarity) (Barthes, 1979, p. 77)

²⁶ เขาวงกตของมินอส (Minos' labyrinth) และปมด้ายของเอรีแอดนี (Ariadne's thread) ในตำนานเทพปกรณัมกรีก ราชามินอสรับสั่งให้เดดาลัส (Daedalus) เป็นผู้ออกแบบเขาวงกตบนเกาะครีตเพื่อเป็นที่กักขังมินอทอร์ (Minotaur) ผู้ซึ่งมีศีรษะเป็นวัวและรูปร่างเป็นมนุษย์ ต่อมามินอทอร์ถูกสังหารโดยธีเซอุส (Theseus) ด้วยความช่วยเหลือของเอรีแอดนี ธิดาของราชามินอส โดยเอรีแอดนีได้มอบปมด้ายให้ธีเซอุสผูกปลายข้างหนึ่งไว้ที่ประตูทางเข้าและใช้เส้นด้ายในการนำทางออกจากเขาวงกต

5.3 นักประพันธ์-ผู้ประกอบสร้างและภววิทยาของตัวบทวรรณกรรม

บันทึกคดีส่วนใหญ่มักปกปิดจุดกำเนิด เราหวังว่างานชิ้นนี้
จะแสดงความเชื่อมโยงบนพื้นที่การอ้างอิงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
และแสดงเจตนามากยิ่งขึ้น
- อีวาน วลาดิสลาวิช ²⁷

ในบทส่งท้ายของ *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ซึ่งทำหน้าที่เป็นสารนอกตัวบท เช่นเดียวกับบทนำ วลาดิสลาวิชได้อ้างอิงถึงแนวคิดมรณกรรมของผู้ประพันธ์ของโรลิ่งด์ บาร์ตส์

Is it wise to evoke the beginning and end of story-making: the icy death of the author and the frozen life of the book? A warm-blooded reader, breathing air into these frostbitten pages, could bring them back to life. A hot-blooded one, unafraid of the consequences, could pluck an entombed writer from beneath the ruins of a paper inheritance years after the event. A small miracle. (p. 113)

ข้อความข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่าวลาดิสลาวิชตระหนักถึงแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจของผู้อ่าน ซึ่งอาจเป็นการคืนชีพให้กับงานประพันธ์และอาจเป็นการปลุกชีพนักประพันธ์ อย่างไรก็ตาม อำนาจนั้นเป็นเพียงเรื่องน่าอัศจรรย์เล็กๆ เท่านั้น ดังนั้นในย่อหน้าต่อมา วลาดิสลาวิชจึงเน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทและตัวตนของนักประพันธ์ที่มีต่อการประกอบสร้างตัวบท โดยเขียนถึงความเป็นประติษฐกรรมของตัวบทและการเล่นตัวบท โดยได้กล่าวถึง “กลไก” (mechanism) ซึ่งต้องอาศัย “การเล่น” (play)²⁸ เพื่อให้ประติษฐกรรมตัวบทที่ประกอบขึ้นจากองค์ประกอบที่ลงตัวนั้นทำงานได้อย่างสมบูรณ์²⁹

An imperfect mechanism is often beautiful. There must be play in the mechanism for it to function properly: the perfectly tooled device, one whose components fitted together perfectly - by what measure? - would be rigidly immobile. It would seize up, it would not move. (p. 114)

²⁷ “Most fiction simply obscures its origins. What this project hopefully does is make the connection to the field of reference more obvious, more conscious.” จากบทสัมภาษณ์อีวาน วลาดิสลาวิช และเดวิด โกลด์เบลล์ (Law-Viljoen, 2011) เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างนักประพันธ์กับช่างภาพ โดยประกอบด้วยนวนิยายและชุดภาพถ่าย TJ/Double Negative ที่นำเสนอภาพเกี่ยวกับชีวิตผู้คนและเมืองโจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg) ซึ่งเป็นเมืองที่วลาดิสลาวิชอาศัยอยู่และเป็นฉากหลักของ *Portrait with Keys*

²⁸ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิด “การเล่น” นี้ ยังสะท้อนร่องรอยแนวคิดของฌัก แดร์ริดา ในงานเขียนของวลาดิสลาวิช โดยเฉพาะการเล่นกับโครงสร้างและการปรากฏ/ไม่ปรากฏ ดูบทความ “Structure, Sign, and Play in the Discourse of the Human Sciences” ของแดร์ริดา (1970) นอกจากนี้ ชื่อของแดร์ริดายังปรากฏในแหล่งที่มา (Sources) ท้ายเล่ม *The Loss Library* ด้วย

²⁹ ประติษฐกรรมที่เกิดจากองค์ประกอบที่ทำงานร่วมกันอย่างลงตัวนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของรูปแบบนิยม (formalism) ซึ่งในงานศึกษาของเจอร์ลาร์ด เกย์ลาร์ด (Gerald Gaylard, 2023, p. xii) ได้นิยามว่าเป็นรูปแบบนิยมเชิงประวัติศาสตร์ หรือรูปแบบนิยมหลังอาณานิคม (Historical or Postcolonial Formalism)

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดการเล่นนี้สะท้อนกลับไปยังแนวคิดที่ปรากฏใน “From Work to Text” ซึ่งบาร์ตส์ชี้ว่า ตัวบทเป็นมากกว่าวัตถุสำหรับการบริโภค หากแต่เป็น “การเล่น” (Barthes, 1979, p. 79) และตัวบทสามารถเล่น ตัวมันเองได้ (เช่นเดียวกับประตูดึงที่มีบานพับ หรือเครื่องกลไกที่มีการ “เล่น”) ผู้อ่านจึงสามารถ “เล่น/อ่าน” ตัวบทได้ เหมือน “เล่น/ฟัง” เพลง และยังสะท้อนกลับไปยังบทความ “What Is an Author?” ของฟูโกต์ ที่ว่าการเขียนนั้นเป็น เหมือนเกมการเล่นที่ก้าวข้ามกฎเกณฑ์และข้อจำกัดของตัวเอง โดยปลดปล่อยตนเองจากการเป็นเพียงการแสดงออกของนักเขียน แต่แสดงปฏิสัมพันธ์ของสัญญาณที่ถูกจัดวางตามธรรมชาติของรูปสัญญาณมากกว่าการจัดวางตามเนื้อหาความหมายสัญญาณ เป้าหมายของการเขียนจึงไม่ใช่การสำแดงหรือสรรเสริญเยินยอกิจกรรมการเขียน และไม่ใช่การปักหมุดองค์ประธานไว้ภายในภาษา หากแต่เป็นการสร้างพื้นที่ให้องค์ประธานแห่งการเขียนนั้น อันตรธานไป (Foucault, 2000, p. 206) แต่หากพิจารณาข้อความจากบทส่งท้ายของ *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ที่ยกมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าลาลิสลาวิชยังต้องการสื่อให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของนักประพันธ์ที่ไม่ได้หายไปอย่างสิ้นเชิง โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ประกอบสร้างเครื่องมือที่สมบูรณ์แบบ (the perfectly tooled device) นอกจากนี้ ความเป็น “กลไก” (mechanism) ในตัวบทอาจทำให้เราหันกลับไปนึกถึง กลไก (apparatus) ที่ปรากฏในแนวคิดบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตของวอลเตอร์ เบนยามิน ที่กล่าวถึงในส่วนแรกของบทความนี้ และคำว่ากลไก (apparatus) ยังปรากฏในตำราของเดอแนตซึ่งกล่าวถึงกลไกของสารนอกตัวบท (paratextual apparatus) ด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าหากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน จะพบว่าบทบาทของผู้ประพันธ์และวัตถุภาวะของตัวบทใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* นั้นแสดงให้เห็นถึงภววิทยาของตัวบทวรรณกรรม³⁰ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องจุดกำเนิด (origin) ที่ปรากฏในงานเขียน *The Origin of German Tragic Drama* ของวอลเตอร์ เบนยามิน³¹ โดยเบนยามินได้เสนอว่า คำว่าจุดกำเนิดนั้นไม่ได้มีเป้าหมายเพื่ออธิบายกระบวนการที่สิ่งที่ดำรงอยู่นั้นถือกำเนิดขึ้น (the process by which the existent came into being) แต่จะใช้เพื่ออธิบายสิ่งซึ่งเผยตัวจากกระบวนการกลายและสูญหายไป (that which emerges from the process of becoming and disappearance) ดังนั้น สิ่งที่มีความเป็นต้นฉบับ (that which is original) นั้นต้องถูกพิจารณาในสองนัยยะคือ เป็นกระบวนการซ่อมแซมและสร้างใหม่ (a process of restoration and re-establishment) และเป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์แบบและไม่ครบถ้วน (something imperfect and incomplete) ซึ่งเป็นผลของนัยยะแรก ดังนั้น เบนยามิน (Benjamin, 2003, pp. 45-46) จึงสรุปว่า “เราไม่อาจค้นพบจุดกำเนิดได้จากการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง หากแต่จุดกำเนิดนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และพัฒนาการต่อมาของสิ่งเหล่านั้น”³² ซึ่งภววิทยาของวรรณกรรมซึ่ง

³⁰ ภววิทยา (ontology) หมายถึง สาขาของอภิปรัชญาที่ว่าด้วยการดำรงอยู่ (existence) และสภาวะของการเป็นอยู่ (being) โดยภววิทยาของตัวบทวรรณกรรมในงานวิจัยนี้ หมายถึง การดำรงอยู่ของตัวบทวรรณกรรม สภาวะการกลาย (becoming) ของตัวบทวรรณกรรม ซึ่งอาจเริ่มต้นตั้งแต่การเกิดขึ้นของวรรณกรรมในความคิดของนักประพันธ์ไปจนถึงตำแหน่งแห่งที่ของตัวบทวรรณกรรมในโลกกายภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของตัวบทวรรณกรรมกับการดำรงอยู่ของสิ่งอื่น อาทิ นักประพันธ์ การคัดลอก การแปล ฯลฯ ดูบทความ “The Ontology of Literary Works” ของเอมี แอล. โรมัสสัน (Amie L. Thomasson, 2015) ผู้วิจัยเห็นว่า นิยามที่กล่าวมานี้สัมพันธ์กับแนวคิดของฟูโกต์เกี่ยวกับ “สภาวะการดำรงอยู่” (mode of existence) ของงานวรรณกรรม ซึ่งได้กล่าวไปก่อนหน้านี้

³¹ ความเชื่อมโยงระหว่างงานเขียนของอิวาน วลาดิสลาวิชกับงานเขียนของวอลเตอร์ เบนยามิน ปรากฏในหนังสือ *At Home with Ivan Vladislavić: an African Flaneur Greens the Postcolonial City* (2023)

³² Origin is not, therefore, discovered by the examination of actual findings, but it is related to their history and their subsequent development. (Benjamin, 2003, pp. 45-46)

สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของตัวบทนี้ย่อมเชื่อมโยงถึงภววิทยาของนักประพันธ์ กระบวนการกลายของตัวบทเชื่อมโยงกับการดำรงอยู่และบทบาทของผู้ประกอบสร้างหรือผู้ซ่อมแซมซึ่งสัมพันธ์กับจุดกำเนิดและกระบวนการพัฒนา ซึ่งแตกต่างจาก “ผู้จาร” ในงานของบาร์ตส์ ผู้ซึ่งเป็นเพียงมือที่ทำหน้าที่คัดลอก ดังที่บาร์ตส์ (Barthes, 1977, p. 146) กล่าวว่า “the hand, cut off from any voice, borne by a pure gesture of inscription (and not of expression), traces a field without origin – or which, at least, has no other origin than language itself, language which ceaselessly calls into question all origins.” ผู้จารทำได้เพียง “ลากเส้นตามรอยบนพื้นที่ที่ไร้จุดกำเนิด” ซึ่งต่างจากผู้ประกอบสร้างในงานของวลาติสลาวิช ซึ่งต้องการเปิดเผยจุดกำเนิดผ่านการ “แสดงความเชื่อมโยงบนพื้นที่การอ้างอิงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น” ดังในข้อความจากบทสัมภาษณ์ที่ยกมาก่อนหน้า

นอกจากนี้ ประเด็นประวัติศาสตร์และพัฒนาการของตัวบทยังปรากฏในบทนำของ *The Loss Library and Other Unfinished Stories* โดยวลาติสลาวิชเผยให้เห็นความสนใจของตนในเรื่องประวัติศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อโครงร่างของกลุ่มงานเขียนในช่วงปี 1989-1992 งานเขียนกลุ่มนี้มีการอ้างอิงข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์³³ จุดที่น่าสนใจคือ ในบทนำนี้ วลาติสลาวิชเผยว่าเขามีความคิดที่จะเขียนวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ ดังที่เห็นได้จากการเก็บข้อมูลและบันทึกย่อๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และวรรณกรรมโลก อาทิในเรื่อง “Frieze” และ “Mrs B” ใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* ซึ่งสุดท้ายแล้วเขาไม่สามารถเขียนให้เสร็จได้ แต่ในหมายเหตุท้ายเล่ม วลาติสลาวิชเผยว่าในปีเดียวกันนั้นเขาสามารถเขียนและตีพิมพ์เรื่องสั้น “Propaganda by Monuments” และ “The WHITES ONLY Bench”³⁴ ซึ่งมีเนื้อหาสัมพันธ์กับการแบ่งแยกสีผิวในแอฟริกาใต้และอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมของประเทศแอฟริกาใต้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดของปีแยร์ มาเชอเรียเกี่ยวกับนักประพันธ์-ผู้ผลิตอุดมการณ์และจิตใต้สำนึกภายในตัวบท หมายเหตุผู้เขียนในส่วนนี้ได้เผยให้เห็นรอยแยกและความเป็นไปได้ในการอ่านงานเขียนของวลาติสลาวิชใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* โดยเฉพาะในช่วงปี 1989-1992 เพื่อมองหาร่องรอยของอุดมการณ์ที่สัมพันธ์กับการวิพากษ์ระบบการเมืองการปกครองดังกล่าว นอกจากนี้ ในบทนำของ *The Loss Library and Other Unfinished Stories* วลาติสลาวิชมองว่าการล่มสลายของระบบการปกครองสองระบบ คือการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการแบ่งแยกสีผิวและเชื้อชาติในแอฟริกาใต้ เปรียบเสมือนการแตกสลายของอนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นหยาบๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้คนต้องถูกชักชวนขึ้นส่วนสำหรับการประกอบสร้างใหม่จากซากปรักหักพัง ดังนั้น งานเขียนของวลาติสลาวิชจึงแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการประกอบสร้างของนักประพันธ์ผู้เรียงร้อยเรื่องราวจากเศษซากประวัติศาสตร์และยังเผยให้เห็นถึงภววิทยาและพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ของตัวบทที่เกิดจากการปะติดปะต่อชิ้นส่วนของประดิษฐกรรมตัวบทและปฏิบัติการภายในตัวบท ซึ่งเปิดเปลือยกระบวนการการออกแบบและการประกอบรูปร่างรวมไปถึงร่องรอยการเขียนทับโดยนักประพันธ์นั่นเอง³⁵ งานเขียนที่ปรากฏใน *The Loss Library and Other Unfinished Stories* จึงเป็นวัตถุและพื้นที่แห่งประดิษฐกรรมของนักประพันธ์-ผู้ประกอบสร้าง โดยนักอ่าน-ผู้มาเยือนเป็นผู้รับแผนที่และกุญแจเพื่อเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการของตัวบทและสารนอกตัวบทซึ่งปรากฏขึ้นจากการออกแบบและประกอบสร้างของนักประพันธ์

³³ วลาติสลาวิชเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับงานเขียนแต่ละชิ้นที่ปรากฏใน *The Loss Library* ใน “Sources” ซึ่งเป็นสารนอกตัวบทในอีกรูปแบบหนึ่ง

³⁴ เรื่องสั้นทั้งสองเรื่องปรากฏในหนังสือรวมเรื่องสั้นชื่อ *Propaganda by Monuments & Other Short Stories* (1996) ของวลาติสลาวิช

³⁵ ร่องรอยการเขียนทับนี้สัมพันธ์กับความหมายของคำว่า palimpsest ซึ่งสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทที่ปรากฏในหนังสือ *Palimpsests: Literature in the second degree* ของฌ็อง-ฌัก กูเตต (Genette, 1997a)

6. บทสรุป

หากพิจารณาข้อเสนอของนักทฤษฎีและงานเขียนทั้งสามชิ้นในช่วงทศวรรษ 1960 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนักประพันธ์ในช่วงเวลาดังกล่าวและก่อนหน้า (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคริสต์ศตวรรษที่ 20) เป็นข้อถกเถียงที่ว่าด้วยอำนาจและบทบาทของนักประพันธ์กับการผลิตวรรณกรรมซึ่งสัมพันธ์กับการผลิตอุดมการณ์ ความรู้ และวาทกรรม ซึ่งแสดงอิทธิพลของแนวคิดและมุมมองของสำนักโครงสร้างนิยมและหลังโครงสร้างนิยมที่มีต่อภาษาและความหมาย รวมไปถึงอิทธิพลของสำนักคิดมาร์กซิสม์และทฤษฎีจิตวิเคราะห์

“The Death of the Author” ของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ให้ความสำคัญกับผู้อ่านและการบริโภควรรณกรรมมากกว่าตัวผู้เขียนหรือสถานะนักประพันธ์ ในที่นี้การประพันธ์จึงเป็นเพียงกิจกรรมที่นักประพันธ์แสดง แต่การอ่านกลายเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างและเป็นสากล (Stepford, 1990, p. 189) เมื่อผู้ประพันธ์ถูกแทนที่ด้วยผู้อ่าน อำนาจถูกเปลี่ยนมือ การถอดรื้อความหมายของวรรณกรรมจึงเกิดได้อย่างมีอิสระ สำหรับกรอบแนวคิดนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิต ปีแยร์ มาเชอเรีย ในงาน *A Theory of Literary Production* ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การวิพากษ์ตัวตนหรือบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ผลิตโดยเฉพาะ หากแต่มองวรรณกรรมในฐานะการผลิต โดยนักประพันธ์-ผู้ผลิตเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของระบบการผลิต และสิ่งที่ถูกผลิตคืออุดมการณ์ ดังนั้นผู้อ่านและนักวิจารณ์จึงจำเป็นต้องมองหา “จิตใต้สำนึก” หรือสิ่งที่ไม่ปรากฏภายในตัวบทวรรณกรรม เพราะวรรณกรรมไม่ได้นำเสนอความหมายเพียงหนึ่งเดียว หากแต่เป็นพื้นที่ของความขัดแย้งและการไม่ลงรอยกันของความหมายที่หลากหลายอันเกิดจากการครอบงำของอุดมการณ์ในสังคม

มิเชล ฟูโกต์ ใน “What Is an Author?” เสนอการวิเคราะห์นามนักประพันธ์และบทบาทนักประพันธ์ โดยชี้ว่านามนักประพันธ์มีหน้าที่มากกว่าแค่ใช้ระบุตัวบุคคลผู้สร้างงานประพันธ์ แต่สามารถทำหน้าที่รวมกลุ่มและจำแนกแยกแยะตัวบทกลุ่มหนึ่งออกจากกลุ่มอื่นๆ และนามนักประพันธ์ยังสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบทในรูปแบบต่างๆ ฟูโกต์ยังตั้งความสนใจกลับมาที่ภววิทยาของนักประพันธ์ ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่ตัวตนของนักประพันธ์ในฐานะปัจเจกบุคคล แต่เป็นปัจเจกบุคคลผู้ปฏิบัติการทางวาทกรรม บทบาทนักประพันธ์ไม่ได้ถูกจำกัดความแค่เพียงการจับคู่ตัวบทกับผู้สร้างสรรค์ แต่เป็นกระบวนการที่ละเอียดและซับซ้อน และเนื่องจากบทบาทของนักประพันธ์ผูกพันกับระบบกฎหมายและสถาบันซึ่งทำหน้าที่กำหนดและจำกัดขอบเขตการแสดงออกของปัจเจก สิ่งสำคัญคือการตั้งคำถามที่ว่าด้วยเงื่อนไขที่กำหนดบทบาทของนักประพันธ์และกฎเกณฑ์ของวาทกรรมแต่ละรูปแบบที่นักประพันธ์จะต้องปฏิบัติตาม

งานเขียนของวลาดีสลาวิชที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่และบทบาทของนักประพันธ์ในฐานะผู้ประกอบสร้างตัวบทและกระบวนการที่ทำให้งานประพันธ์เป็นพื้นที่ปฏิบัติการของสารนอกตัวบท *The Loss Library and Other Unfinished Stories* สื่อให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของนักประพันธ์ที่ไม่ได้หายไปอย่างสิ้นเชิง โดยเผยให้เห็นกลไกของสารนอกตัวบทที่นักประพันธ์ออกแบบ อาทิ บทนำ บทส่งท้าย ดัชนี และแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นกุญแจและแผนที่นำทางให้แก่ผู้อ่าน การเปิดเผยประดิษฐกรรมในชนบทของรูปแบบนิยมที่ถูกนำมาปฏิบัติใหม่ในรูปแบบหลังสมัยใหม่ ได้เผยให้เห็นกระบวนการปรับแก้และยั่วล้อกับความ (ไม่) สมบูรณ์ของตัวบท งานเขียนของวลาดีสลาวิชจึงมีทั้งปฏิบัติการภายในของตัวบทและปฏิบัติการของสารภายนอกตัวบท และเสมือนเรียกร่องการกลับมาศึกษาภววิทยาของตัวบทวรรณกรรมในฐานะวัตถุที่ถูกประกอบสร้างโดยนักประพันธ์ ซึ่งสามารถเคียงข้างไปพร้อมกับการศึกษาการผลิตวรรณกรรมและบทบาทของนักประพันธ์ในเชิงวาทกรรมและอุดมการณ์ นอกจากนี้ การพิจารณาบทบาทของนักประพันธ์และภววิทยาของตัวบทวรรณกรรมยัง

แสดงให้เห็นแนวทางที่เป็นไปได้ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประพันธ์และตัวบทวรรณกรรม ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาสถานะการดำรงอยู่ของผู้ประพันธ์และตัวบทวรรณกรรมซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถานะการดำรงอยู่ของผู้อ่านด้วยเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปี 2566

รายการอ้างอิง

- บาร์ตส์, โรลิ่งด์. (2547). มรณกรรมของผู้แต่ง (ธีรา สุขสวัสดิ์, ผู้แปล). ใน รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (บ.ก.), *พลังการวิจารณ์: วรรณศิลป์* (น. 699-709) กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา. (2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). *ทฤษฎีวรรณคดีตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barthes, R. (1977). The death of the author. In *Image-music-text* (S. Heath, Trans.) (pp. 142-148). New York: Fontana.
- Barthes, R. (1979). From work to text. In J. V. Harari (Ed.), *Textual strategies: perspectives in post-structuralist criticism* (pp. 73-81). Ithaca: Cornell University Press.
- Benjamin, W. (1999). *The Arcades project*. Boston: Harvard University Press.
- Benjamin, W. (2003). *The origin of German Tragic drama* (J. Osborne, Trans.). London: Verso.
- Bennett, A., & Royle, N. (2016). *An introduction to literature, criticism and theory*. New York: Routledge.
- Burke, S. (1995). *Authorship: From Plato to the postmodern*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Burke, S. (2022). *The death and return of the author*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Caughie, J. (2013). *Theories of authorship*. New York: Routledge.
- Derrida, J. (2001). Structure, sign, and play in the discourse of the Human Science. In *Writing and difference* (pp. 351-370). London: Routledge.
- Eagleton, T. (1975). Pierre Macherey and the theory of literary production. *Minnesota Review*, 5(1), 134-144.
- Ferreira-Meyers, K. (2013). Second “nature” and autofictional strategies in Ivan Vladislavić’s *Portrait with Keys: Joburg and What-What*. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 3(1), 39-50.
- Foucault, M. (2000). What Is an author?. In P. Rabinow (Ed.), *The essential works of Michel Foucault, 1954-1984. Vol. 2, aesthetics* (pp. 205-222). London: Penguin.
- Gaylard, G. (2023). *At home with Ivan Vladislavić: An African flaneur greens the postcolonial city*. New York: Taylor & Francis.
- Genette, G. (1997a). *Palimpsests: Literature in the second degree*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Genette, G. (1997b). *Paratexts: Thresholds of interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goldblatt, D., & Vladislavić, I. (2010). *TJ Double Negative*. Italy: Contrasto.

- Graham, J. (2016). At home in Johannesburg?: Rethinking cosmopolitanism through TJ/Double Negative, the Joint Project between David Goldblatt and Ivan Vladislavić. *Ariel: A Review of International English Literature*, 47(1), 193-222.
- Kebłowska-Lawniczak, E. (2020). *The Loss Library and Other Unfinished Stories*: Towards a collection of creative paratextual writing or literature in potentia. *English Studies in Africa*, 63(2), 48-64.
- Lang, M. (2022). Conceptions of literary authorship in modern literary theories: History, issues, approaches. *Frontiers of Narrative Studies*, 8(1), 78-100.
- Law-Viljoen, B. (2011). Interview with David Goldblatt and Ivan Vladislavić. In G. Gaylard (Ed.), *Marginal spaces: Reading Ivan Vladislavic* (pp. 340-357). Johannesburg: Wits University Press.
- Macherey, P. (2015). *A theory of literary production*. Oxon: Routledge.
- Miller, A. (2006). Inside the toolbox: Andie Miller in conversation with Ivan Vladislavić: interview. *Scrutiny*, 11(2), 117-124.
- Owens, W. R. (2010). Glossary. In D. da Sousa Correa & W. R. Owens (Eds.), *The handbook to literary Research* (pp. 207-223). Oxford: Routledge.
- Roald Dahl: Why are they rewriting Roald Dahl?*. (2023). Retrieved February 21, 2023, from <https://www.bbc.co.uk/newsround/64715287>.
- Shafi, S., & Knight, L. (2023). *Roald Dahl publisher announces unaltered 16-book classics collection*. Retrieved February 24, 2023, from <https://www.theguardian.com/books/2023/feb/24/roald-dahl-publisher-announces-unaltered-16-book-classics-collection>.
- Smith, Z. (2009). *Changing my mind: Occasional essays*. London: Penguin UK.
- Smith-Laing, T. (2018). *An analysis of Michel Foucault's What is an Author?*. London: Macat.
- Stopford, J. (1990). The death of the author (as producer). *Philosophy & Rhetoric*, 23(3), 184-191.
- Stougaard-Nielsen, J. (2019). The author in literary theory and theories of literature. In I. Berensmeyer, G. Buelens & M. Demoor (Eds.), *The Cambridge handbook of literary authorship* (pp. 270-287). Cambridge: Cambridge University Press.
- Syed, A. (2023). *Why rewrites to Roald Dahl's books are stirring controversy*. Retrieved February 24, 2023, from <https://time.com/6256980/roald-dahl-censorship-debate/>.
- Thomasson, A. L. (2015). The ontology of literary works. In J. Gibson & N. Carroll (Eds.), *Routledge companion to philosophy of literature* (pp. 349-358). London: Routledge.
- Vladislavić, I. (2009). *Portrait with keys: the city of Johannesburg unlocked*. New York: WW Norton & Company.
- Vladislavić, I. (2012). *The Loss Library and Other Unfinished Stories*. London: Seagull Books.
- Wimsatt, W. K., & Beardsley, M. C. (1946). The intentional fallacy. *The Sewanee Review*, 54(3), 468-488.
- Young, E. (2001). 'Or is it just the angle?' rivalling realist representation in Ivan Vladislavić's *Propaganda by Monuments and Other Stories*. *The English Academy Review*, 18(1), 38-45.